

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

Nepokoje na Šluknovsku z pohledu dobové publicistiky
The Riots in Šluknovsko region through contemporary opinion journalism

Bakalářská práce

Ondřej Gogela

Mgr. Miroslav Libicher

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití uvedených zdrojů a literatury. Práce obsahuje 96 413 znaků

V Olomouci dne

DOPLNIT PODPIS.

Poděkování

Předně bych chtěl poděkovat svému vedoucímu, Mgr. Miroslavu Libicherovi, za jeho čas, důkladnou a konstruktivní zpětnou vazbu a rychlost reakcí na mé dotazy, která dalece překračovala jeho povinnosti. Dále děkuji své rodině a přátelům za jejich nevyčerpatelnou podporu (nejen) v průběhu vytváření této práce. V neposlední řadě pak patří můj dík také zaměstnancům knihoven a restaurací za utváření prostředí (jmenovitě knihovně ve Zbrojnici a Hospody U Musea), ve kterém tento text vznikal. Plně si uvědomuji, že bez podpory výše zmíněných bych ho totiž napsat nedokázal.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá nepokoji na Šluknovsku v druhé polovině roku 2011 a jejich zobrazením v dobové publicistice. Vzhledem k tomu, že byly mediálně prezentovány převážně jako etnický konflikt, používá tato práce metodu členské kategorizační analýzy. Jejím cílem je pak odhalit kategorie, pomocí kterých autoři popisovali účastníky nepokojů a popsat případné vzorce, které se vyskytují v celém souboru textů, pokud tedy existují. Vybrané texty pocházely z let 2011 až 2013 a, jakkoliv nemají ambici být reprezentativním vzorkem, stále prezentují širokou škálu pohledů na celou situaci.

Klíčová slova

Nepokoje na Šluknovsku, členská kategorizační analýza, kategorie, extremismus, Romové, Rumburk, Varnsdorf, MF Dnes, Hospodářské noviny.

Abstract

This bachelor's thesis deals with the riots in Šluknovsko region in the second half of 2011 and their representation in contemporary opinion journalism. Due to the fact that they were presented in the media mainly as an ethnic conflict, this work uses the method of Member Categorization Analysis. My main goal is to reveal categories used by authors to describe participants of the riots and to describe patterns across analyzed texts, if these patterns exist at all. Analyzed articles came from the years 2011 to 2013 and while they don't have ambition to be representative sample, they still present wide scale of views regarding said riots.

Keywords

Riots in Šluknovsko region, membership categorization analysis, extremism, Roma people, Rumburk, Varnsdorf, MF Dnes, Hospodářské noviny.

Obsah

Úvod	8
1. Shrnutí nepokojů na Šluknovsku	10
Před nepokoji	10
Průběh nepokojů	11
Dozvuky nepokojů	13
2. Členská kategorizační analýza	15
Úvod	15
Inventáře sociálních kategorií	16
Kategoricky vázané aktivity	18
Pravidlo konzistence.....	19
Shrnutí metody.....	19
3. Výběr textů	20
Předvýběr	20
Podmínky pro výběr textů	20
Specifikace podmínek.....	21
Shrnutí výběru	22
4. Analýza textů	24
Ano, přiznávám, nechci být jako Kocáb.....	24
Romové nejdou ani na veřejné práce. Napětí sílí, vládne strach	27
Napětí se lehce přenáší do rasové nesnášenlivosti.....	29
Je to sociální bomba. Může roznětku típnout romská elita?	30
Koukněte, bílá, a s cikánem, tak jakýpak rasismus!	32
Podivný pán, který dává vládě 30 dní, aby vyřešila napětí.....	33
Černobílý hněv.....	35
Londýn a Šluknov.....	36
Šluknovsko: Proč politici mlčí?	37
Romové to jistí.....	38
Protiromské demonstrace vede podvodník	39
Jak pracoval	40
Už se to tady nedá vydržet	43
Pravidelný Čtvrtečník.....	45
Vrcholoví politici přes luxusní stoly nevidí na venkov	46
V České republice se dnes nosí anticikanismus, říká aktivista	47
Bojím se toho, že hned jak se oteplí, vzroste počet krádeží	48
Koukejte se přizpůsobit!.....	49

Útoky proti Romům to nekončí	51
Shrnutí analýzy	52
Závěr	55
Zdroje	57
Seznam literatury	57
Články v elektronické podobě	57
Další zdroje	59

Úvod

V srpnu 2011 během ekonomické krize, došlo na Šluknovsku, regionu těžce zasaženém touto krizí, k několika potyčkám mezi místními Romy a neromy. Jakkoliv motivy podle pozdějších zjištění s etnicitou účastníků nesouvisely, (nejen) tamní obyvatelé přijali narativ agresivních Romů, kteří z rasových důvodů napadají „slušné“ neromy.

Následně v regionu probíhaly každý týden až do poloviny října protesty, které většinou vyústily v neúspěšné pokusy o proniknutí na ubytovny obývané Romy. Na jejich pořádání se pak podíleli především Lukáš Kohout a Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS), jakkoliv šlo v této oblasti o konkurenty, ne spolupracovníky. Nepokoje samotné trvaly do poloviny října, kdy lidé přestali na demonstrace chodit a téma se vyčerpalo, DSSS však pořádala podobné akce v jiných městech republiky ještě v následujících letech.

Hlavním cílem této práce je zjistit, jakým způsobem o těchto událostech psaly publicistické texty v českých tištěných periodících. K jeho dosažení je použita metoda vyvinutá americkým sociologem Harwey Sacksem, členská kategorizační analýza. Ta se soustředí, jak název napovídá, na kategorie a jejich vztahy v textech. Vzhledem k tomu, že jde o kvalitativní metodu, však nevede k nalezení obecně aplikovatelných principů, nýbrž k vytvoření případové studie u konkrétního souboru textů. Vzhledem k tomu tak nemohou být zobecnitelné ani závěry, ke kterým dochází tato práce.

Vedlejším cílem je pak najít existenci případných trendů ve vybraném souboru textů, a to jak celkově, tak ve vztahu k nějaké proměnné (například žánr nebo médium, ve kterém byl text publikován). Existenci takovýchto trendů lze předpokládat, ovšem hlavní cíl práce může být splněn i v případě, že se tento předpoklad nenaplní.

Tento text je mimo (úvodu a závěru) rozdělen na čtyři hlavní části. První z nich se týká samotných nepokojů, nastiňuje incidenty, které jim předcházely, jejich průběh i následné dozvuky. Druhá pak popisuje základy použité metody a vysvětluje je na konkrétních příkladech. Třetí část následně popisuje proces výběru textů. Zde je formulováno pět podmínek, které musí článek splnit, aby byl analyzován, a také dodatečná argumentace vysvětlující jejich přesnou podobu.

Tyto tři sekce dohromady vytvářejí teoretickou část práce. Čtvrtá pak představuje část praktickou. Zahrnuje analýzu dvaceti textů (každá je v rozsahu jedné až čtyř normostran, průměrná délka je jedna a půl normostrany) a jejich shrnutí. To popisuje významné trendy pozorované v textech a zároveň obsahuje statistiku ohledně některých vlastností souboru.

Závěr pak shrnuje proces tvorby této práce a zároveň zkoumá, jak byly naplněny zde zmíněné výzkumné cíle.

1. Shrnutí nepokojů na Šluknovsku

Před nepokoji

Na přelomu léta a podzimu 2011 probíhala ve Šluknovském výběžku na severu republiky série často násilných a nepovolených demonstrací zaměřených proti tamní romské komunitě. Po sérii silně medializovaných útoků na příslušníky bílé majority začala v regionu dlouhodobá série každotýdenních protestů, která skončila v polovině října.

Za spouštěč celé situace bývají obvykle považovány¹ mačetový útok v Novém Boru ze sedmého srpna a takzvaný útok dvaceti proti šesti z dvacátého prvního srpna² v Rumburku. Za mačetový útok bývá označován incident, při kterém skupina napadla obsluhu baru Pivní Pomoc. Šlo o pomstu za to, že číšnice dříve ten večer odmítla obsloužit dva mladíky kvůli nízkému věku. Tito mladíci se poté vrátili s posilou a začali na hosty útočit mačetou a dalšími nástroji. Ostatní hosté je přemohli³ a útočníci byli následně odsouzeni za pokus o vraždu ke čtyřem a půl⁴ až sedmnácti a půl roků ve vězení. (Janebová, Valová, s. 60⁵; Trdla, 2015)⁶

Takzvaný útok dvaceti proti šesti proběhl v noci na neděli dvacátého prvního srpna, kdy zaútočilo přibližně dvacet mladíků na šestici mužů, kteří se vraceli z diskotéky. Tento útok měl podle policie rasový podtext, (Aktuálně.cz, 2011a)⁷ jakkoliv se Janebová a Valová ve své práci odkazují na místní informanty, podle kterých šlo o konflikt spojený s drogami, přičemž obě strany se vzájemně znaly (2016, s. 63)⁸. V reakci na to pak bylo na Šluknovsko vysláno 60 těžkooděnců z Prahy, aby udržovali pořádek. (ČT24, 2011a)⁹

¹ Tento incident považuje za začátek nepokojů hned několik zdrojů, například shrnutí průběhu nepokojů publikované na webu Aktuálně.cz

² Veškerá data, u kterých není uvedeno jinak, se vztahují k roku 2011

³ Jeden z napadených byl vážně zraněn a lékaři mu museli nahradit část lebky kovovou destičkou

⁴ Útočník, který dostal pět let vězení byl v době incidentu nezletilý.

⁵ JANEBOVÁ, Radka a Hana VALOVÁ. Mohou za nepokoje na Šluknovsku v roce 2011 Romové? Rekonstrukce událostí z pohledu sociálních pracovníků a dalších účastníků. *Sociální práce. Asociace vzdělavatelů v sociální práci*, 2016, **16**(3), 57-75. ISSN 1805-885X.

⁶ MF DNES, Martin Trdla. Šli vraždit. Soud potvrdil mačetovým útočníkům pět až 17,5 roku vězení. *Liberec.iDNES.cz* [online]. 2015 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/soud-potvrdil-macetovym-utocnikum-tresty-za-pokus-o-vrazdu-pri-liberec-zpravy.aspx?c=A150126_113506_liberec-zpravy_tm

⁷ Policie: Útok Romů v Rumburku měl rasový podtext. *Aktuálně.cz - zpravodajství* [online]. 2011 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/ustecky/clanek.phtml?id=711529>

⁸ Detaily se mezi jednotlivými výpověďmi lišily, podle jedné verze šlo o konflikt mezi dvěma skupinami dealerů, podle druhé byl spor mezi dealery a dlužníky.

⁹ Do Šluknovského výběžku dorazilo 60 těžkooděnců z Prahy. *CT24.cz* [online]. 2011 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/133849-do-sluknovskeho-vybezku-dorazilo-60-tezkoodencu-z-prahy/>

Tyto útoky byly českými médii silně pokryty, často navíc s důrazem na etnicitu pachatelů, což bylo ostatně později kritizováno (Urban, 2012).¹⁰ Celý region Šluknovska byl navíc sociálně nestabilní, což Jabenová a Valová (2016, s.59) příkládají mimo jiné vysoké nezaměstnanosti, která byla oproti zbytku ČR v roce 2011 téměř dvojnásobná (15.27 % na Šluknovsku vůči 8.6 % ve zbytku republiky). Spojitost s nepříznivou ekonomickou situací zmiňovali i další publicisté, například Petr Holub (2011) napsal, že „*napětí ve Šluknovském výběžku způsobilo dlouhodobý ekonomický pokles, který politici ignorují.*“¹¹

Dobové výpovědi také zmiňují přesvědčení obyvatel, že problémoví Romové (většinou označováni v dobových textech termínem „*nepřízpusobiví*“) jsou do jejich regionu záměrně stěhováni z jiných částí republiky (ČT24, 2011a). Jabenová a Valová to potvrzují, když popisují, že v důsledku bytové politiky (a diskriminaci Romů na trhu s nemovitostmi) skončila některá místa na Šluknovsku jako „odkladiště“ nepohodlných osob (2016, s.69).

Jako další příčinu napětí uvádějí Jabenová a Valová také přesvědčení, že Romové jsou zvýhodňováni na úkor zbytku obyvatelstva. Pro svou práci zpovídaly sociální pracovníky/pracovnice, přičemž dospěly k závěru, že „*Část informantů zastávala názor, že pozitivní diskriminace Romů reálně existuje (...) Druhá (většinová) část našich informantů sama odmítala, že by reálně docházelo k pozitivní diskriminaci Romů, ale přisuzovala takové stanovisko majoritě na Šluknovsku.*“ (2016, s.65-66).

Průběh nepokojů

První ze série demonstrací byly svolány na neděli dvacátého šestého srpna, krátce po takzvaném útoku dvaceti proti čtyřem. Toho dne byly plánovány tři akce, dvě z nich ovšem proběhly bez povolení.¹²

Nejvyhrocenější demonstraci tohoto dne uspořádala v Rumburku skupina Občanský odpor Rumburk s vazbami na neonacisty. Podle informací, které získala MF Dnes „*je jedním ze*

¹⁰ URBAN, Tomáš. Koukejte se přízpusobit!. *Vikend Dnes* [online]. 2012, (29), 34 [cit. 2022-03-10]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

¹¹ Protiromské bouře začaly cestou na pracovní úřad. *Aktuálně.cz - zpravodajství* [online]. 2011 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=713344>

¹² Absenci tohoto povolení dostupné zdroje příkládají spíše formálním záležitostem než záměrnou snahou bojkotovat demonstrace.

svolavatelů Jan S., který se veřejně hlásí k radikálům, v 16 letech organizoval pochod neonacistů Rumburkem“ (Angermannová, 2011).¹³

Podle ČT24 se této demonstraci zúčastnilo přibližně 1500 osob. Někteří z účastníků měli holé hlavy a byli oblečení způsobem typickým pro krajní pravici. Asi 500 lidí se následně vydalo do romského ghetta. Jednali při tom agresivně a několik účastníků se neúspěšně pokusilo proniknout do domu, kde údajně bydlel jeden z útočníků z dvacátého prvního srpna. Nikdo ale nebyl zraněn, část ostatně Romů raději z města před konáním akce odjela. Jednoho člověka policie zatkla. (ČT 24, 2011b).¹⁴

Tato akce představila svého druhu jakýsi scénář, kterým se řídila většina následujících demonstrací v regionu. Například na demonstraci organizované extremistickým uskupením Svobodná Mládež, se dav pokusil vydat k romské ubytovně, jejíž obyvatelé se mezitím chystali na obranu.

Ke konfliktu nakonec nedošlo, jelikož policejní těžkooděnci zabránili demonstrantům ve vniknutí na ubytovnu. Bylo zadrženo sedm lidí včetně Lukáše Kohouta¹⁵, který pořádal na Šluknovsku velké množství tehdejších demonstrací a veřejně vyjadřoval přání vstoupit do krajně pravicové Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS) (ČT24, 2011c, d, e).¹⁶¹⁷¹⁸ Přihlášku ale nepodal a později se navíc snažil přesvědčit soud, aby zakázal jeden z protestů, které strana organizovala. V této aktivitě nicméně neuspěl (Horáček, 2012).¹⁹

13 MF DNES, Andrea Angermannová. Protest v Rumburku svolal mladík, který organizoval pochod neonacistů. IDnes.cz - zpravodajství [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/protest-v-rumburku-svolal-mladik-ktery-organizoval-pochod-neonacistu-1m2-/domaci.aspx?c=A110824_163444_usti-zpravy_oks

14 V Rumburku už je klid, němečtí radikálové nepřijeli. CT24.cz [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1245957-v-rumburku-uz-je-klid-nemecti-radikalove-neprijeli>

15 Kohout v minulosti vstoupil do veřejného podvědomí, když si jako teenager objednával letenky jménem bývalého Poslance Jana Kavana (ČSSD).

16 Ve Varnsdorfu došlo už i na střety s policií. CT24 [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1244752-ve-varnsdorfu-doslo-uz-i-na-strety-s-policii>

17 Demonstrace ve Šluknově nezaujala, místní Kohouta vypískali. CT24 [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1244752-ve-varnsdorfu-doslo-uz-i-na-strety-s-policii>

18 Podvodník Kohout chtěl obnovu řízení a neuspěl, hrozí Štrasburkem. CT24 [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1237898-demonstrace-ve-sluknove-nezaujala-mistni-kohouta-vypiskali>

19 HORÁČEK, Aleš. Kohout chtěl, aby soud zakázal protest jeho "konkurentů" ve Varnsdorfu. IDnes.cz - zpravodajství [online]. 2012 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kohout-chtel-aby-soud-zakazal-protest-jeho-konkurentu-ve-varnsdorfu-1jq-/domaci.aspx?c=A120112_094043_usti-zpravy_alh

Podobný průběh měly i další demonstrace a pochody, často pořádané DSSS nebo Lukášem Kohoutem. Docházelo při nich ke střetům s policií, pokusům o proniknutí na ubytovny a vykřikování rasistických hesel. Například při neohlášeném pochodu v sobotu desátého září (svolaném DSSS) musela policie použít vodní dělo a bylo zde zadrženo či předvedeno k výslechu dvacet jedna lidí. (Aktuálně.cz, 2011b).²⁰

Proti těmto aktivitám protestovala tehdy nově vzniklá iniciativa Nenávist není řešení. Při demonstraci z desátého září její členové pořádali piknik u romských domů. Konflikt mezi jeho účastníky a ostatními demonstranty však zůstal jen na verbální úrovni. (Aktuálně.cz, 2011b).

Demonstrace probíhaly na Šluknovsku (převážně ve Vansdorfu a Rumburku) pravidelně až do poloviny října, kdy byl protestní pochod pořádaný Lukášem Kohoutem pro nezáměr zrušen (ČT24, 2011e).

Dozvuky nepokojů

Jak bylo zmíněno výše, zájem o účast na demonstracích na Šluknovsku se postupem času vyčerpával. DSSS postupně začala přesouvat své protesty proti takzvaně nepřizpůsobivým občanům do jiných obcí v České republice. (Zeman, 2011, Kůs 2011)²¹²².

Co se vnímání veřejnosti týče, dominantní diskurz kladl vinu za nepokoje především Romům samotným. Jabenová a Valová ho popisují tak, že „*tento diskurs je postaven na předpokladu, že pokud se Romové budou chovat nepřizpůsobivě, tak protiromské pochody budou pokračovat, ale pokud se polepší, tak už se konat nebudou.*“ (2016, s72)

Podobný sentiment, jaký je zde zmíněn, přitom panoval i v nejvyšších patrech české společnosti. Například tehdejší premiér Petr Nečas (ODS) vydal v Lidových novinách komentář nazvaný „Pravidla musí platit pro všechny.“ V něm kromě kritiky příliš štědrě

²⁰ Varnsdorfem létaly kameny, dav rozehnal vodní dělo [online]. 2011 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/ustecky/varnsdorfem-lotaly-kameny-dav-rozehnal-vodni-delo/r~i:article:713709/>

²¹ MF DNES, Bohumil Zeman. Ohlášená demonstrace "dělníků" zneklidnila Rotavu, Romové radí odjet. *IDnes.cz - zpravodajství* [online]. 2011 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/ohlasena-demonstrace-delniku-zneklidnila-rotavu-romove-radi-odjet-1dx-/vary-zpravy.aspx?c=A111008_1664422_hradec-zpravy_klu

²² KŮS, Ondřej, MF DNES a Václav JANOUŠ. Ve Vimperku se i přes odpor radnice sešli příznivci Dělnické strany. *IDnes.cz - zpravodajství* [online]. 2011 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ve-vimperku-se-i-pres-odpor-radnice-sesli-priznivci-delnicke-strany-11z-/domaci.aspx?c=A111126_102129_budejovice-zpravy_oks

nastavené sociální politiky zdůraznil, že velkou součástí řešení je nulová tolerance kriminality (Nečas, 2011).²³

Nelze tedy říct, že by výše zmíněné události dospěly k nějakému závěru. Napětí se postupně uklidnilo a protiromské demonstrace se postupně přesunuly jinam. V roce 2012 uspořádala DSSS pochod v Břeclavi v reakci na kauzu chlapce, který prohlásil, že ho napadla skupinka Romů (později se ukázalo, že chlapec si svá zranění způsobil sám). Tento pochod skončil podobně jako ty na Šluknovsku, když se asi 200 lidí pokusilo proniknout přímo k romským bytům (Lidovky, 2012).²⁴ Stejně tak byla DSSS aktivní i v roce 2013 (Deník, 2013).²⁵ Jakkoliv tak stály šluknovské nepokoje na začátku vlny protiromských demonstrací v následujících letech, rozhodně nelze říct, že by byly samostatnou a izolovanou kapitolou v historii české romské komunity.

²³ PETR NEČAS, předseda vlády. Pravidla musí platit pro všechny. *Lidové noviny* [online]. 2011, (217), 14 [cit. 2022-03-15]. ISSN 0862-5921. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/>

²⁴ Chlapec z Břeclavi si útok Romů vymyslel, spadl z výšky. *Lidovky.cz* [online]. 2012 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/chlapec-z-breclavi-si-utok-romu-vymyslel.A120523_174315_in_domov_sm

²⁵ Protiromský pochod skončil. V ulicích byly stovky lidí. A to i Duchcováků Zdroj: <https://www.denik.cz/ustecky-kraj/v-ulicich-duchcova-budou-jak-romove-tak-i-dsss-20130824.html>. *Deník.cz* [online]. 2012 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ustecky-kraj/v-ulicich-duchcova-budou-jak-romove-tak-i-dsss-20130824.html>

2. Členská kategorizační analýza

Úvod

Pro zpracování tématu jsem zvolil takzvanou členskou kategorizační analýzu, anglicky Membership categorization analysis, (dále jen MCA). Za zakladatele této metody je považován americký sociolog Harwey Sacks, který ve své knize Lectures on Conversation vytvořil vedle MCA také konverzační analýzu (CA).

Navzdory faktu, že tyto dvě metody sdílí zakladatele, se jejich současná pozice liší. Zatímco aktuálně rozšířenější CA odhaluje analýzou velkého množství konverzačních dat robustní vzorce, MCA vytváří spíše případové studie toho, jaké identity zaujímají účastníci interakce (Stokoe, 2012, s278).²⁶

Vzhledem k tomu, že tato práce je koncipována jako případová studie toho, jak publicistické texty označovaly účastníky nepokojů na Šluknovsku, představuje MCA ideální výzkumný nástroj. Obzvláště pak díky existenci výrazné etnické roviny. S tou umí zvolená metoda pracovat, ostatně Jiří Nekvapil ve své cvičebnici věnoval problematice etnických kategorií celý jeden oddíl (Nekvapil 2000)²⁷.

Členská kategorizační analýza se, jak název naznačuje, zabývá kategoriemi, do kterých jsou v rámci zkoumaného projevu zařazováni jedinci, kterými se projev zabývá. To, jaké kategorie jsou použity, představuje jak vyjádření sociálních identit jako takových, tak i významný faktor ovlivňující, jak se bude komunikace vyvíjet. (Havlík 2005, s101). Dobrým příkladem může být situace²⁸, kdy jeden z účastníků hypotetického rozhovoru zmíní svého přítele romského původu, který zároveň pracuje jako praktický lékař. Pokud ho představí větou „on je Rom,“ tato konverzace se bude pravděpodobně vyvíjet jiným směrem, než když použije větu „on je doktor.“ Obě tyto věty jsou pravdivé, ale už tím, že jedna z kategorií byla vybrána, se bude podílet na vývoji této komunikace (Nekvapil 2000, Havlík 2005).²⁹

²⁶ STOKOE, Elizabeth. Moving forward with membership categorization analysis: Methods for systematic analysis. *Discourse Studies* [online]. 2012, 14(3), 277-303 [cit. 2021-11-12]. ISSN 1461-4456. Dostupné z: doi:10.1177/1461445612441534

²⁷ NEKVAPIL, Jiří. Sociální kategorizace v interkulturním kontaktu: základní výklad, cvičení a diskuse dvou scén z podnikové komunikace. *Češtinář*. 2000/01, 11(3), 72-84

²⁸ Není-li řečeno jinak, všechny dále uvedené příklady jsou smyšlené a byly vytvořeny specificky pro tuto práci.

²⁹ Havlík, M. (2005): Kategorizační práce v kázáních. In: S. Čmejrková, I. Svobodová (ed.): *Oratio et Ratio*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, s. 99–113.

Olga Matoušová Šmídová (2012, s 72) ve své práci „Rudé právo psalo, že nás bylo málo...“. Restituce identity a identita restituce v diskursu Rudého práva v roce nula pak charakterizuje MCA takto: „Každá osoba či skupina může být popsána mnoha různými způsoby. (...) Lidé mluvící/píšící generují popisy osob a věcí jako nejvhodnější pro vyvíjející se situaci, vybírají kategorie relevantní kontextu. (...) Kategorizace je bytostně spojena s umístováním (se) v sociálním prostoru, se sociálními pozicemi a s definováním vztahů mezi kategoriemi, a tedy i mezi jejich představiteli. Kategorizování je jazyková (symbolická) hra, která není „hrou pro hru“. Kategorizováním konáme nejen něco diskursivního, ale vždy i „něco sociálního“.³⁰

Kategorie také popisují (a někdy i vytváří) sérii očekávání, které mají ti, kteří je evokují, na kategorizované. Pokud je někdo například hypoteticky označen jako intelektuál, mluvčí³¹ tím vyjadřuje předpoklad, že se takový jedinec bude chovat určitým způsobem (viz „kategoricky vázané aktivity“). S jejich pomocí se tak vytváří určitý model společnosti v podobě pozic a s nimi spojenými rolami, které jsou kladeny na kategorizovaného jedince. (Šmídová 2012, s86).

Inventáře sociálních kategorií

Tyto kategorie jako takové samozřejmě neexistují v nějakém vakuu, nezávisle na zbytku slovníku. Právě naopak, jsou pevně propojené jak s různými činnostmi (kategoricky vázané aktivity), tak s jinými kategoriemi. S nimi se propojují do takzvaných *inventářů sociálních kategorií*, ve kterých tvoří relativně stabilní celky, které k sobě v myšlení uživatelů jazyka intuitivně patří (*go together*). Některé tyto inventáře mohou být relativně stabilní, například inventáře zahrnující kategorie rodinné nebo etnické, zatímco jiné mohou existovat čistě pro účely jednoho konkrétního rozhovoru. Jako ukázkou druhého příkladu uvádí Nekvapil (2000) například situaci, kdy jinak nesouvisející kategorie označují osoby spojené fyzickou přítomností v jednom sdíleném prostoru. Dobrým příkladem může být věta: „V hospodě se můj bratr potkal s novinářem a hinduistou“. Pro účel této věty jsou všechna zmíněná označení součástí inventáře „lidé, co se potkali v hospodě“. Mimo tento kontext bychom je však očekávali spíše v rámci inventářů „rodina“ (můj bratr), „povolání“ (novinář) a náboženství „(hinduista).

³⁰ ŠMÍDOVÁ MATOUŠOVÁ, Olga. *"Rudé právo psalo, že nás bylo málo--": restituce identity a identita restituce v diskursu Rudého práva v roce nula*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-065-0.

³¹ Mluvčím je zde myšlen jakýkoliv podavatel sdělení, bez ohledu na to, zda jde o podání ústní nebo písemné.

Sacks (1995, s 757) také jako příklad uvádí situaci člověka, který říká, že má syna a psa, načež mu druhý mluvčí odpovídá, že mít syna je v pořádku, ale to samé nemůže říct o psovi. Bez kontextu jde o zvláštní pár, dokud není zmíněno, že tento člověk má zájem pronajmout si byt. Sacks vysvětluje, že „*status dětí a psů jako členů stejné kategorie může naznačit, že si pronajímáte byt, za jiných okolností by byly zvláštním párem. (...) V tomto případě jsou děti a zvířata možnými překážkami při pronájmu bytu.*“³²³³

I přes to, že kategorizační inventáře mohou existovat čistě v kontextu konkrétního textu, samozřejmě existuje množství inventářů základních, tj. pevně ukotvených v nějaké skupině, jejichž obsah je vždy stejný a které jdou užít vždy víceméně stejným způsobem. Nekvapil (2002) uvádí jako jejich příklady gender, rasu, věk a třídu. Kategorie v nich obsažené jdou vztáhnout na každého člověka, aniž by se k nim explicitně přihlásil, bývají ostatně často obsaženy už ve vnějších znacích jako jsou rasa, obličejové rysy nebo oblečení.

Specifickým typem inventářů jsou pak standardizované relační páry. Jde o případ dvou kategorií, které k sobě dle mluvčího intuitivně patří (jejich významy jsou na sobě navzájem závislé), mají vůči sobě společensky definovaná očekávání. Jak píše Šmídová (2012, s 87), „*Obě relační kategorie (a tedy i jejich třeba dočasní reprezentanti) v páru jak třeba majitel-nájemník totiž dohromady spojují především samozřejmá vzájemná práva a povinnosti. (...) Prostě se určité morálně závazné rysy jednání jednoho reprezentanta kategorie vůči druhému předpokládají, a tedy se samozřejmě očekává jejich plnění*“ (Šmídová 2012, s 87).

Dále pak platí, že pokud je jedinec označen kategorií, která je součástí tohoto páru, je tím naznačena existence (alespoň jedné) osoby, která s ním tento pár tvoří, aniž by přitom musela být explicitně zmíněna. Mluvíme-li například o rodiči (ve standardizovaném relačním páru rodič-dítě), nemusíme explicitně zmínit dítě (jakožto druhého člena páru), aby byla jeho existence automaticky očekávána. Samotné spojení bezdětný rodič by ostatně mohlo být označeno jako oxymoron. (Nekvapil 2002).

³² V Originálním znění: Where the status of kids and dogs as co-class members may turn on that you're renting an apartment; otherwise they may be a strange pair. (...). In this case, kids and pets are possible disqualifiers for renting an apartment, překlad je vlastní

³³ SACKS, Harvey, JEFFERSON, Gail, ed. *Lectures on Conversation, Volume I, II*. USA: Blackwell publishing, 1995. ISBN 978-1-557-86705-6.

Kategoricky vázané aktivity

Samotné kategorizování v sobě obsahuje akt umístění kategorizovaného do sociální pozice, ke které se kladou určité předpoklady, například předpoklad určitého jednání (aktivity). Takovéto předpoklady jsou pak kladeny na jedince zastupujícího danou kategorii a jejich nedodržování je společensky považováno za hodné povšimnutí. Pokud například hypotetický mluvčí tvrdí, že jeho soused je křesťan, ale do kostela vůbec nechodí, použitím spojky „ale“ naznačuje, že chození do kostela je aktivita vázaná na kategorii křesťan. Kdyby tento smyšlený známý do kostela chodil, druhá část souvětí by se stala nadbytečnou, jelikož daná informace by byla obsažena již v části první. To ovšem platí i naopak, kdyby tento mluvčí zmiňoval jiného souseda, který do kostela navzdory svému ateismu chodí, opět by musel explicitně zmínit tento rozpor. Pokud by tento návštěvník svatostánku křesťanem byl a rozpor mezi kategorií a aktivitou neexistoval, nebylo by ho potřeba zmiňovat. Nejen, že kategorie v sobě obsahují určité aktivity, některé aktivity v sobě můžou mít ukryté kategorie. (Nekvapil 2002).

Ne vždy jsou však kategoricky vázané aktivity užívány natolik neškodně, jako ve výše zmíněných příkladech. Mluvčí totiž může rétoricky implicitně či explicitně tvrdit, že určitá negativně vnímaná činnost je aktivitou vázanou na nějakou kategorii „jiných“. Nemusí přitom jít o explicitní tvrzení typu „všichni Romové jsou výtržníci a kradou“, Nekvapil (2002) uvádí například novinový úryvek, který má úplně stejnou strukturu jako věta o křesťanovi v předchozím odstavci: „*Památku svého mrtvého slavili Romové tři dny a tři noci. Policie za tu dobu přesto nezaznamenala jedinou výtržnost, jediný příklad krádeže ze strany Romů.*“ (Mladá Fronta dnes, 31.7.1993). Havlík (2005, s104) pak popisuje ve své analýze kázání, jak kněz konstruuje kategorii „současného člověka“, který je vymezen³⁴ především tím, že si váží přízemních věcí více než těch duchovních. Jak říká, „aktivity, které kazatel váže na kategorii „současní lidé“, jsou aktivity, které církevní hodnostáři běžně váží ke kategorii „nevěřící“; obecnou tendencí je tendence připisovat negativní vlastnosti „jim“ Z těchto důvodů musíme tedy připustit, že posluchač může vnímat v daném případě „současné lidi“ jako „je“.“ Jde tak o příklad toho, jak můžou být kategoricky vázané aktivity využity k nepřímému připsání vlastností, které může posluchač vnímat jako negativní.

³⁴ Jakkoliv bychom intuitivně předpokládali, že tato kategorie zahrnuje veškeré žijící lidi, Havlík ve svém textu poznamenává, že kazatel jí používá primárně pro jedince mimo skupinu posluchačů, tj. pro „současného ateistu“

Pravidlo konzistence

Přestože mluvčí používají kategorie intuitivně, neznamená to, že se v jejich užívání neřídí určitými pravidly, jakkoliv tato pravidla pochopitelně nebývají řečena napřímo. Pravidlo konzistence (*consistency rule*) je základním a nejdůležitějším z nich. Tvrdí, že jakmile mluvčí použije kategorii z určitého inventáře, tento inventář tím byl vytažen na metaforický stůl a očekává se, že další kategorie do něj budou taktéž spadat. Pokud bychom se vrátili k příkladu ze strany 15, pokud by mluvčí později v projevu dodatečně zmínil kohokoliv z nich, posluchač by díky pravidlu konzistence věděl, že jde pořád kategorii v inventáři „lidí, které mluvčího bratr potkal v hospodě.“ (Nekvapil 2002). Jak popisují Francis a Hester (2004, s 41)³⁵, pravidlo konzistence říká, že „pokud posluchač uslyší dvě po sobě jdoucí (...) kategorie jako propojené, pak je tak bude slyšet.“³⁶

Shrnutí metody

MCA je metoda zaměřená na vytváření případových studií (Stokoe, 2012, s278) a jelikož si tato práce neklade ambice dojít k závěrům zobecnitelným mimo korpus zkoumaných textů, představuje ideální metodiku pro můj výzkum. Pořád v sobě totiž skýtá možnost popsat, co si o nepokojích na Šluknovsku mysleli autoři publicistických textů. Jak ostatně poznamenává Šmídová (2012, s 86), „*kategorie spolu s příběhy, ke kterým patří, fungují jako všudypřítomné ‘minimodely pro realitu’*“. Věřím proto, že mi MCA pomůže odhalit, jaký byl model reality, používaný autory zkoumaných textů.

³⁵ FRANCIS, David; HESTER, Stephen. *An invitation to ethnomethodology: Language, society and interaction*. Sage, 2004.

³⁶ V originálním znění: This states that if a hearer can hear two consecutively (not necessarily immediately adjacent) categories as going or belonging together then: hear them that way. In other words, don't doubt that they are related if that is how you hear them, unless you have good reason for doing so.

3. Výběr textů

Předvýběr

Cílem předvýběru bylo sestavení podmínek, které umožní vytvoření samotné sady textů určených k analýze. První fáze předvýběru probíhala za použití databáze Anopress a spočívala především v testování různých kombinací klíčových slov a dalších podmínek (operátory, časové rozpětí atd...). Jejím cílem bylo najít takové zadání, které vyhledávači umožní vytvořit pokud možno co nejširší sadu publicistických textů věnujících se (byť okrajově) tématu nepokojů na Šluknovsku. Nakonec tak byla sestavena formule, která bude uvedena níže a která vyústila³⁷ v seznam šedesáti devíti textů (včetně duplikátů).

Ve druhé fázi byly z těchto výsledků vybrány texty, jenž byly dále analyzovány s cílem sestavit podmínky pro použití v samotné práci. Díky tomuto procesu tak mohly být tyto podmínky vytvářeny s ohledem na realitu, tj, aby respektovaly způsob, jakým publicistika o zkoumané události skutečně referovala.

Podmínky pro výběr textů

Mezi všemi těmito podmínkami platí logická vazba AND, tj. aby mohl být text vybrán, musí splňovat všechny bez výjimky. Pokud by tedy například hypotetický článek odpovídal všem kritériím pro dostupnost a obsah, ale neměl uvedeného autora (například by byl podepsán jen zkratkou), do výběru pro samotnou analýzu by neprošel. Tyto podmínky jsou:

1. Text musí být dostupný v databázi Anopress.
2. Text musí odpovídat určitému zadání ve vyhledávači (viz níže)
3. Text musí mít explicitně jmenovaného autora/autorku podepsaného/podepsanou plným jménem.
4. Text se musí věnovat explicitně nepokojům na Šluknovsku minimálně určitým procentem své délky (viz níže).
5. Text musí být explicitně označen jako spadající do publicistického žánru nebo na první pohled vykazovat výrazné publicistické znaky.

³⁷ Jakkoliv je zde proces vyhledávání popisován v minulém čase, je krajně nepravděpodobné, že by se výsledky při případném opakování lišily

Specifikace podmínek

Podmínky jedna a tři považuji za vcelku všeříkající, ovšem ty zbylé je potřeba dále rozvést. V samotném seznamu totiž byly uvedeny z důvodu snazší čitelnosti jen ve zjednodušené podobě bez specifických podrobností (na které bylo vždy odkazováno jen pomocí “viz níže”). Tato podkapitola je proto dále dovysvětluje.

Přesné znění zadání pro vyhledávač zmíněné ve druhé podmínce zní takto: (*cikáni or romové*) *and* (*nepokoje or demonstrace*) *and* (*komentář or sloupek or rozhovor*). Bylo vytvořeno na základě mnoha předchozích a neúspěšných pokusů, přičemž kombinace jednotlivých operátorů (tj. logických spojek) byla zvolena tak, aby brala ohled na případnou diverzitu termínů v textech. Do rozšířených pak byly zadány pojmy *Šluknovsko* a *Vansdorf* (mezi kterými byla opět vazba OR). Časový interval pro toto vyhledávání je pak od 1.1.2011 do 31.12.2013³⁸ a zdroje jsou omezeny na “regionální, celostátní a noviny a časopisy.”

Čtvrtá podmínka se pak týká toho, kolik procent textu se musí věnovat přímo nepokojům na Šluknovsku jako takovým. Mnoho textů nalezených během předvýběru totiž kladlo velký důraz na širší aspekty problematiky, popřípadě dávalo tyto události do souvislosti s děním jinde v republice, popřípadě ve světě, což bylo časté obzvláště u delších textů. Na základě těchto skutečností byly proto stanoveny spodní limity toho, kolik procent textu se musí týkat přímo nepokojů samotných.³⁹ Tyto hranice jsou minimálně 20 % pro texty do čtyř set slov, 15 % pro texty do tisíce slov a 10 % pro texty o tisíci slovech či více.⁴⁰

Pátá podmínka zohledňuje fakt, že cílem této práce je analýza specificky publicistických textů. To je již sice částečně obsaženo v podmínce dva, kdy jsou mezi klíčovými slovy specificky zmíněny názvy publicistických žánrů (přičemž vzhledem ke zvoleným kvantifikátorům musí být vždy přítomen alespoň jeden), není však zaručeno, že text bude publicistický i ve svém obsahu, což má garantovat tato podmínka.

³⁸ Jelikož nepokoje na Šluknovsku rezonovaly publicistikou relativně dlouhou dobu, byl zvolen tento štědrý časový interval.

³⁹ Rozsah byl z technických důvodů měřen počtem slov, což je funkce snadno dostupná v textovém editoru. Do rozsahu se nepočítají popisky fotek a doplňkové informační bloky.

⁴⁰ Limit neobsahuje horní hranici, například hypotetický článek o čtyřech stech slovech by musel splnit podmínku pouhých patnácti procent, nikoliv dvaceti.

Slovník žurnalistiky definuje publicistiku v užším smyslu⁴¹ takto: „činnost spojená se stanoviskem, objasňující události, situaci nebo myšlenky slovem, zvukem, nebo obrazem v tisku, rozhlase, televizi nebo i v tzv. nových médiích. Na rozdíl od zpravodajství (...) publicistika kromě informací obsahuje názor, hodnocení a subjektivní přístup, zahrnuje pojmy, soudy, postoje, kombinuje analytický a syntetický přístup, jejím výsledkem je poznání a eventuálně přesvědčení a získání recipienta. (...) Zároveň obsahuje kromě racionálních prvků i prvky emotivní, využívá jazykové i kompoziční postupy literární (...) různé jazykové žánry včetně nespisovných.“⁴²

Nejde samozřejmě o jedinou definici publicistiky, Jílek (2009, s 79)⁴³ podává mnohem komplexnější pojetí tématu. Pro účely této práce však bylo potřeba činit rozhodnutí, co je a není publicistika. To vedlo k vybrání takové definice, která umožní tato rozhodnutí učinit pokud možno jednoznačně i za cenu obětování některých nuancí.

Text, který není přímo označen jako spadající do publicistického žánru (tj, jako komentář, glosa, sloupek atd...) tak může stále splnit pátou podmínku na základě rozhodnutí výzkumníka s přihlédnutím k výše zmíněné definici.

Shrnutí výběru

Na základě předvýběru bylo stanoveno pět podmínek, které musí být splněny, aby byl text vybrán k další analýze. Mezi těmito podmínkami je logická vazba AND, což znamená, že musí být splněny všechny zároveň. Pokud by text odpovídal pouze části podmínek, nebude zařazen do finálního výběru.

Tyto podmínky byly stanoveny v procesu předvýběru tak, aby pokud možno refletovaly realitu toho, jak publicisté o nepokojích na Šluknovsku reálně psali. To může vést k tomu, že například podmínka čtyři bude působit benevolentně, ovšem pokud by byla stanovena přísněji, množství

⁴¹ Pro potřeby textu je relevantní právě publicistika v užším slova smyslu a pokud nebude uvedeno jinak, publicistikou se rozumí právě toto “úzké” chápání.

⁴² HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

⁴³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.

odpovídajících textů by bylo pro potřeby této práce příliš malé. Je proto v zájmu výzkumu zvolit podmínky tak, aby jim odpovídalo dostatečné množství materiálu relevantního k tématu.

4. Analýza textů

Ano, přiznávám, nechci být jako Kocáb

První nalezený publicistický text, který se týkal dění na Šluknovsku, vyšel 27. srpna 2011, tedy ještě před začátkem větších demonstrací. Šlo o rozhovor se zmocněnkyní pro lidská práva Monikou Šimůnkovou vydaný v MF Dnes, který vedl Jiří Kubík. Událostem na Šluknovsku se věnuje převážně první, delší část textu, ta druhá je více polytematická a týká se různých jiných záležitostí, od problematiky kojeneckých ústavů po reflexi předchůdce Šimůnkové, Michaela Kocába (z této části také pochází titulek rozhovoru). I přesto je v textu věnováno dění na Šluknovsku dost prostoru na to, aby splnil všech pět podmínek (Kubík, 2011).⁴⁴ ⁴⁵

Z hlediska kategorií se v tomto textu vyskytují podobná označení jako ve zbytku analyzovaných článků. Text obsahuje explicitně pojmenovanou kategorii *Rom* a zároveň kategorii *nerom*, která je popisovaná skrze různé podkategorie (bílí, starousedlíci...). Dále se tu objevují také kategorie *obchodníka s nemovitostmi*, *pachatele*, *matky* a *extremisty*, ovšem tyto nejsou tolik zmiňovány (viz níže).⁴⁶

Kategorie *Roma* je častěji zmiňována tazatelem, respondentka mluví spíše o *romské menšině*, přičemž jí vidí více jako skupinu reagující na problém. Nemluví o „problémech s romskou menšinou,“ nýbrž o „problémech romské menšiny.“ Tyto problémy pak vidí jako něco, co je s nepříznivou situací v regionu propojené, neříká ale, že by byly jejich spouštěčem. To přikládá respondentka spíše aktivitám spojených s kategorií *obchodník s nemovitostmi*.

Autor textu naopak používá kategorii *Rom* k označení aktivního aktéra, hned na dvou místech používá formulaci „Romové zaútočili“. V jednu chvíli také mluví o „lidech bez práce,“ přičemž z kontextu je jasné, že myslí *Romy*. Lze tedy říct, že zatímco jedna strana připisuje *Romům* kategoricky vázané aktivity, které jsou vnímány negativně (kriminální chování, nezaměstnanost⁴⁷), druhá strana to nedělá. Šimůnková pro tyto účely zavádí kategorii *pachatel*, kterou zbavuje propojení s kategorií *Rom* nepřímým odkazem na Žhářský útok ve Vítkově, když tvrdí, že se má „přistupovat k nim (k Romům, kteří někoho napadnou, poznámka autora)

⁴⁴ JIŘÍ KUBÍK, Zástupce. Ano, přiznávám, nechci být jako Kocáb. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2011, (201), 12 [cit. 2022-03-29]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

⁴⁵ Vzhledem k datu vydání textu byly pasáže o tom, co demonstrace předcházelo, počítány do částí zabývajících se Šluknovskem podle podmínky čtyři, viz kapitola „Výběr textů“

⁴⁶ Rozhovor vyšel dříve, než se do celé situace aktéři, které by šlo klasifikovat jako extremisty, příliš zapojili.

⁴⁷ Jakkoliv nejde o hovorové slova smyslu o aktivitu, nezaměstnanost může být jako aktivita v kontextu tohoto textu analyzována.

úplně stejně tvrdě, jako když někdo hodí do bytu romské rodiny zápalnou láhev. Takže dopadnout pachatele, potrestat je, ať je vidět, že tyto trestné činy nikdo nebude tolerovat.“

Naproti tomu kategorie *nerom* je používána podobně oběma stranami rozhovoru a zároveň je mnohem vágnější, samotné označení není nikde v tomto textu použito (na rozdíl například od článku Černobílý hněv od Lenky Procházkové)⁴⁸. Místo toho se používají termíny jako *mladíci*, *starousedlíci* nebo jednoduše *lidé*, které se s příslušností k romskému etniku samy o sobě nijak nevylučují. Zároveň je ale například z věty v perexu, která prohlašuje, že „dvacet Romů zaútočilo na šest mladíků“ jasné, že tito mladíci sami *Romové* nebyli. To samé platí pro část, kde tazatel oznamuje, že „Romové vybavení mačetami a kovovými tyčemi zaútočili na několik neozbrojených lidí.“⁴⁹

Kategorie *nerom* je oproti tomu zmíněná jen nepřímo. I přes tuto nejednoznačnost lze však najít dostatečné množství podkladů pro tvrzení, že v rámci textu jsou takto kategorizovaní lidé spíše ti, kterým se něco děje, než ti, kteří aktivně jednají. Například ve větách zmíněných v předchozím odstavci jsou to *Romové*, kteří aktivně jednají a *neromové*, kterých se toto jednání dotýká. Když pak v rozhovoru respondentka zmiňuje aktivní jednání, které nelze přiřadit Romům ani extrémistům, použije novou kategorii, když mluví o „pokojně demonstraci matek“ v reakci na útok v Novém Boru. Jedinci, které zmiňuje, tak podle této logiky nedemonstrovali proto, že patří do kategorie *nerom* ale proto, že patří do kategorie *matka*. Jediné výraznější vlastnosti, které text *neromům* připisuje, jsou negativní vztah k *Romům*, (a to spíše v rámci odkazu na třetí stranu v podobě průzkumů), obavy z kriminality a nedůvěra vůči řešením přicházejícím z vnějšku.

Zároveň lze o vztahu mezi kategoriemi *Rom* a *nerom* říct, že tvoří standardizovaný relační pár, kdy jakékoliv pojmenování jednoho (v případě tohoto textu *Roma*) automaticky naznačuje existenci druhého. Díky tomu, že text se o *Romech* zmiňuje explicitně, umožňuje nepřímo popsat také druhého člena tohoto páru, jakkoliv mu nevěnuje zdaleka tolik slov.

Vzhledem k tomu, že vnímání kategorie *Rom* se mezi tazatelem a respondentkou do určité míry liší, tento rozdíl se projevuje také v chápání vztahů mezi tímto relačním párem. Tazatel v něm

⁴⁸ PROCHÁZKOVÁ, Lenka. Černobílý hněv. *Právo* [online]. 2011, (214), 6 [cit. 2022-04-01]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

⁴⁹ Obě tyto události jsou více rozepsány v kapitole jedna.

zdůrazňuje romskou kriminalitu jako něco, co je v něm zásadní a z čeho má druhá strana strach. Respondentka naopak zdůrazňuje v tomto vztahu fakt, že *neromové* vnímají *Romy* negativně, jakkoliv stejně jako tazatel taktéž vnímá jejich obavy jako validní. Kromě toho také přidává kategoricky vázanou aktivitu nedůvěry vůči řešením takzvaně z vnějšku, když říká, „že lidé z té oblasti, kteří jsou dennodenně konfrontováni s rostoucí kriminalitou, budou teoretické rady někoho, kdo tam nežije, přijímat velmi špatně.“

Dalším kategorií použitým v textu (alespoň v jeho části, která se týká tématu) už bylo věnováno výrazně méně prostoru. O *extremistech* se v rozhovoru mluvilo pouze krátce, přičemž utváření této kategorie bylo spojeno především s aktivitami pořádání pochodů a nabídkou řešení, která tazatel označil jako laciná. Na rozdíl od kategorie *Roma* zde také nebyl výrazný rozdíl mezi tím, jak jí chápou obě strany rozhovoru.

Poslední kategorií, která je více popsána⁵⁰ je *obchodník s nemovitostmi*. Ten je v textu popsán dvěma kategoricky vázanými aktivitami, vytvářením ghett a rezistencí vůči morálním apelům. Obě strany v rozhovoru souhlasně mluví o tom, že tito obchodníci za účelem zisku stěhují jedince kategorizované jako *Romy* do ghett, což „částečně způsobilo celou situaci.“ Respondentka pak ještě dodává že „je taky možné apelovat na morálku obchodníků s nemovitostmi, ale to asi nebude tolik efektivní“⁵¹.

Část tohoto textu, která se věnuje dění na Šluknovsku, obsahuje čtyři výrazné kategorie. *Romové* jsou definováni v podle strany rozhovoru buďto svým kriminálním jednáním, popřípadě jako účastníci „napjaté situace,“ kteří ale nejsou specificky popsáni jako kriminálníci (pro ty je respondentkou vytvořena nová kategorie *pachatel*). *Neromy* pak text chápe především ve vztahu k *Romům*, přičemž jim nepřipisuje příliš vlastností ani kategoricky vázaných aktivit, maximálně antipatie vůči první skupině, obavy z celé situace (způsobené *Romy*) a nedůvěru vůči řešením z vnějška.

Zbývající dvě kategorie, *extremista* a *obchodník s nemovitostmi*, jsou popsány pouze několika málo vlastnostmi. *Extremista* je v rámci textu někdo, kdo nabízí laciná řešení problémů a

⁵⁰ Text zmiňuje i několik dalších kategorií, jako již výše zmíněná „matka“ nebo „starostka“, ovšem nevěnuje jim prostor dostatečný pro jakoukoliv analýzu.

⁵¹ Velmi podobnou kategorii popisuje i řada dalších analyzovaných textů, nevěnuje jim ovšem takovou pozornost jako tento.

organizuje (protiromské) pochody, zatímco *obchodník s nemovitostmi* je někdo, kdo v rámci zisku ignoruje morálku a vytváří (romská) ghetta. Jakkoliv se v textu vynoří i další kategorie, jako jsou matka, těžkooděnc nebo starostka, situaci na Šluknovsku v její tehdejší podobě vnímá především skrze vztah výše zmíněné čtveřice skupin.

Romové nejdou ani na veřejné práce. Napětí sílí, vládne strach

Tento text vyšel koncem srpna v rubrice Mladé Fronty Dnes věnované severním Čechám. Jakkoliv nebyl při vydání zařazen do žádného žánru, Artur Janoušek v něm používá dostatek publicistických prvků (literární postupy, hodnotící termíny...), aby splnil všechny podmínky popsané výše (Janoušek, 2011).⁵²

Text se týká dění v Rumburku během a po demonstraci namířené proti „romské kriminalitě“, přičemž se zaměřuje především na panující napětí. Například *Romové* zmínění v nadpisu nedochází na veřejné práce. Za tuto skutečnost ale nemůžou vlastnosti, které by jim autor připisoval, nýbrž to, že „hrozí střety s nespokojenými obyvateli.“

Po konci textu samotného pak následuje několika řádkové shrnutí nadepsané „FAKTA“⁵³; Co se děje“, které je psáno značně odlišným stylem. Lze tak předpokládat, že tento info box nepochází od stejného autora.

Z hlediska analýzy se v textu vyskytují dvě základní⁵⁴ kategorie, *Romové* a *obyvatelé*, kteří se v průběhu demonstrace mění v *dav*. *Romové* jsou v hlavním článku popsáni skrze riziko, do kterého je události okolo demonstrace dostaly. *Dav* je cíleně vyhledává, popřípadě útočí na jejich domy. Text sice na jednom místě mluví o „romské kriminalitě“, tato zmínka ovšem existuje relativně nezávisle na zbytku článku. Stejně tak je vcelku irelevantní, že některým *Romům* byly uloženy veřejně prospěšné práce, mnohem důležitější je fakt, že tyto práce nemohli z důvodu popisovaných událostí vykonávat. V jiném odstavci pak text popisuje text skupinku *Romů*, kteří líčí, jak jsou ze stoupajícího napětí nešťastní.

⁵² JANOUŠEK, Artur. Romové nejdou ani na veřejné práce. Napětí sílí, vládne strach. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2011, (202), 1 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

⁵³ Velká písmena byla použita i v původním textu.

⁵⁴ Mimo těchto dvou kategorií text mluví ještě o několika dalších, ty jsou však popsány natolik málo, že nejsou pro celkovou analýzu příliš relevantní

Úplně odlišně vytváří kategorii *Roma* info box. Ten popisuje, jak se *Romové* do regionu přistěhovali ve velkých počtech (na rozdíl od hlavního článku přitom opomíjí vnější vlivy), načež následoval růst kriminality, na kterou pak reagovala takzvaně bílá populace. Pro info box je tak kategorie *Rom* definována především skrze zločinnost, což je aktivita, kterou text samotný zmiňuje spíše okrajově.

Kategorie *starousedlíka* (v určitých místech označovaného synonymem „obyvatel“) zde opět, podobně jako v předchozím textu, není příliš jasně popsána. Článek jí přikládá organizaci demonstrace, při jejím popisu ale mluví o *davu*, což je označení, které se nikde dále v textu neobjevuje. Protože zatímco *davu* je připisováno agresivní jednání vůči *Romům*, při popisu kategorie *obyvatel* je článek o něco umírněnější. Skupinky *obyvatel* tak například „hlídají svůj majetek před Romy,“ zatímco „dav (...) cíleně vyhledával Romy“, přičemž je z kontextu jasné, že jejich cílem byla agrese.

Lze tak říct, že autor používá označení *dav*, aby oddělil dění na demonstraci od kategorie *obyvatel*. Vytváří dvě skupiny, jednu radikálnější a jednu umírněnější. Zatímco *obyvatelé* jsou popsáni jako nespokojení, popřípadě jednají v defenzivě, *dav* se chová přímo agresivně. Jakkoliv jde ale o textově oddělené kategorie, jedinci, které označují, mezi nimi mohou být přesouvání dle potřeb autora.

Info box naopak z účastníků demonstrace (taktéž označovaných jako *dav*) explicitně vyčleňuje kategorii *radikálů*. Jedinou vlastností této kategorie, kterou tato část textu zmiňuje, je zneužívání problému, který však existuje.

Hlavní text je díky vztahu mezi *davem* a *obyvateli* z hlediska kategorií relativně těžko přehledný, jelikož jedinci, o kterých se píše, mezi nimi mohou podle potřeb autora přecházet. Druhá zásadní kategorie, *Rom*, je naproti tomu popsána jednoznačněji, jelikož jí definují především obavy ze situace, kterou text popisuje. Naopak info box mluví o *Romech*, kteří mohou za dění na Šluknovsku, *obyvatelích*, kteří v reakci na to demonstrují a *extremistech*, kteří celou situaci zneužívají.

Napětí se lehce přenáší do rasové nesnášenlivosti

Tento rozhovor, který vedla Monika Hoření pro Haló noviny, se samotných nepokojů dotýká spíše okrajově, stále však dostatečně na to, aby splnil čtvrtou podmínku. Nikde nejmenovaný respondent⁵⁵ (pravděpodobně rumburský zastupitel za KSČM) zde mluví o dění na Šluknovsku, ale také o své účasti v komunální politice a výhradám vůči polistopadovému vývoji (Hoření, 2011).⁵⁶

Tento text na rozdíl od ostatních téměř nepracuje s kategoriemi *Rom* a *nerom*. Namísto toho respondent mluví o „našich občanech“ a přistěhovalcích. Zdůrazňuje přitom, že první kategorie je nezávislá na etnicitě, když říká, že „Naši občané včetně starousedlých romských rodin - se necítí bezpečně, jsou obtěžováni na ulicích, za bílého dne okrádání, mají strach.“

Takzvaně *naši občané* jsou definováni jako ti, kteří obývají město delší dobu a nyní reagují na přistěhovalce, ať tím, že „mají strach“ nebo tím, že sepisují petice proti azylovému domu. *Přistěhovalci* jsou pak nezaměstnaní⁵⁷ kriminálníci, kvůli kterým se první skupina necítí bezpečně.

Poslední kategorií, o které respondent mluví, je *vláda*. Tu označuje za „nejhorší, co ČR kdy měla“ spojuje jí s velkou škálou aktivit, které by šly zjednodušeně shrnout jako destruktivní. Lze tak říct, že jí respondent vidí jako spoluviníka celé situace a prohlašuje, že dění v regionu je „obrázek současného stavu naší společnosti“. Říká to ve stejném odstavci, který *vládě* přisuzuje již zmíněné destruktivní aktivity. Podobně negativně také mluví o Agentuře pro sociální začleňování (kterou lze vzhledem ke kontextu chápat jako součást *vlády*), když prohlašuje, že „se jen vytvářejí dobře placená pracovní místa ve státní správě“. Tato kategorie je v textu popsána jen jako destruktivní síla z vnější.

Tazatelka, na rozdíl od respondenta, kategorizaci příliš nevyužívá, její otázky jsou ostatně spíše doplňující než konfrontační (nikde v rozhovoru se mu nesnaží oponovat). Jedinou výjimkou je pasáž, kdy mluví o tom, že „spekulanti skupují nemovitosti od lidí v tísní a vystěhovávají je do

⁵⁵Můžeme se domnívat, že původní text jméno respondenta obsahoval, pravděpodobně ale pouze v rámci grafické úpravy, která se při převodu do databáze Anopress ztratila.

⁵⁶HOŘENÍ, Monika. Napětí se lehce přenáší do rasové nesnášenlivosti. *Haló noviny* [online]. 2011, (203), 3 [cit. 2022-04-05]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>

⁵⁷ Kategorii „nezaměstnaní“ používá text i na dalších místech, ovšem bez jakéhokoliv vztahu k těmto dvěma kategoriím, daná část se týká dlouhodobé politiky města

okrajových částí republiky“. Tato kategorie je velice podobná *obchodníkovi s nemovitostmi* (viz Kubík, 2011), jde tak o někoho, kdo svým ekonomickým chováním spoluvytváří situaci, kterou text považuje za problematickou. Samotný respondent tuto kategorii nevyužívá, o stěhování mluví ve spojení s přistěhovalci. V celém rozhovoru jde tak o jediný případ toho, kdy se obě strany na nějaké kategorii neshodnou.⁵⁸

Tento text je i přes svou délku z hlediska kategorií relativně jednoduchý. Jsou zde *přistěhovalci*, kteří terorizují *starousedlíky*, což jim umožňují destruktivní kroky, které činí *vláda*, popřípadě *spekulanti*, kteří zodpovídají za přítomnost *přistěhovalců*. Text tak konstruuje vcelku jednoznačný obraz toho, co se na Šluknovsku děje a kdo za to může.

Je to sociální bomba. Může roznětku típnout romská elita?

V tomto rozhovoru, který vydala prvního září MF Dnes, zpovídá Jan Veselý Davida Beňáka ohledně záležitostí „romské menšiny“ v reakci na dění na Šluknovsku. V textu tazatel předkládá přesvědčení, která mají mít *neromové o Romech*, zatímco respondent na ně reaguje (Veselý, 2011a).⁵⁹

Díky tomu je kategorie *Rom* popsána přehledně, jelikož o jejích vlastnostech mluví respondent velmi explicitně. Zároveň několikrát používá v souvislosti s ní slovo „my“, čímž je jasné, že se do této kategorie sám zařazuje. Tento fakt je však relevantní pouze na několika místech rozhovoru, většinu času mluví o *Romech* jako o kategorii oddělené od své osoby.

V rozhovoru pak opakovaně zdůrazňuje, že *Romové* jsou většinovou společností diskriminováni. Uznává sice, že dělají některé aktivity (kriminalita, nezaměstnanost, využívání sociálních dávek...), vidí je ale spíše jako důsledek toho, jak je s nimi zacházeno. Například vysvětluje že „závislost Romů na dávkách je do značné míry důsledek diskriminace na trhu práce a trhu s bydlením.“

Rozhovor se také zabývá podkategorií *Romů* označovanou tazatelem jako „elitu“. Tu definuje respondent především snahou o systematickou změnu. Vymezuje jí tím, že „chtějí něco dělat a

⁵⁸ Tím se článek výrazně liší od Kubíkova (2011) textu, kde tazatel a respondent používají úplně odlišné inventáře kategorií

⁵⁹ VESELÝ, Jan. Je tu sociální bomba. Může její roznětku típnout romská elita?. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2011, (204), 3 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

také se o to snaží na různých postech v různých oborech“. Zároveň ale vyjadřuje skepsi ohledně výsledků této snahy.

Respondent naopak tuto kategorii nevytváří téměř nijak, jelikož veškeré otázky formuluje skrze takzvanou *majoritu* (viz níže). Nemluví o tom, že *Romové* jsou hluční, kradou a žijí na dávkách, ale prohlašuje že „ohromná část majoritní společnosti má s Romy mizernou zkušenost – ať už s hlukem, kriminalitou, životem na dávkách“. Podobnou techniku používá tazatel téměř ve všech otázkách, které se této kategorie týkají. Jediná výjimka nastává, když mluví romských rodinách, kde „vidí děti dvě až tři řadu let nepracující generace“. Lze tedy říct, že nezaměstnanost je jediná aktivita, kterou tazatel Romům přiřazuje.

Většina jeho otázek však v nějaké formě zmiňuje kategorii *majority*. Tu chápe především skrze její postoje k *Romům*. *Majorita* k nim má v tomto pojetí negativní vztah, viní je ze zneužívání sociálních dávek, kriminality, zkrátka je vidí jako příčinu napětí na Šluknovsku.

Respondent pak vytváří tuto kategorii převážně nepřímo, když mluví o diskriminaci *Romů*. *Majorita* jsou v jeho pojetí ti, kteří, kteří tuto diskriminaci provádí⁶⁰. Uznává sice, že někteří její členové mohou mít s *Romy* špatnou zkušenost, pořád ale vnímá chování *majority* vůči nim především negativně. Prohlašuje, „že není správné, aby i člověk, který má osobní špatnou zkušenost, házel všechny Romy do jednoho pytle.“ Dále také popisuje, že negativní postoje chovají k *Romům* i ti členové *majority*, „kteří žádnou zkušenost nemají“. Stejně tak do této kategorie zařazuje i pachatele rasově motivovaných vražd z devadesátých let.

Poslední významnou kategorií, která se v textu vyskytuje, jsou *politici*. O nich mluví převážně respondent a definuje je schopností řešit problém znevýhodňování *Romů*. Zároveň ale zmiňuje, že ne všichni z této kategorie tuto schopnost, kterou podle něj mají, využívají. Mluví o tom, že „byly vlády⁶¹, které si daly říct (a zavedly podpůrné programy)“, ovšem není to pravidlem. Tato kategorie je tak definována spíše potenciálem pro prospěšnou změnu než aktivním jednáním v tomto směru.

⁶⁰ Tato diskriminace může mít různé podoby, od negativních postojů po odmítání romských zaměstnanců a nájemníků.

⁶¹ Vládu text chápe jako kolektivního aktéra, který spadá do kategorie politik, která má ovšem i další členy.

Tento text je tak dalším příkladem rozhovoru, ve kterém mají zúčastněné strany velmi odlišné chápání kategorií. Respondent zde mluví o *Romech*, kteří jsou diskriminováni *majoritou*, a *vládě*, která má potenciál *Romům* pomoci. Nepokoje na Šluknovsku jsou podle něj důsledkem toho, že *Romové* se v důsledku diskriminace (jejíž dopady vláda nezmírnila) museli uchýlit k praktikám, které vzbudily odpor *majority*. Tazatel naopak popisuje *majoritu*, jenž chová k *Romům* silně negativní vztah, přičemž nepokoje pro něj byly projevem tohoto vztahu. Podobně jako v textu „Ano přiznávám, nechci být jako Kocáb“ (Kubík 2011) zde tak máme text, ve kterém vidí tazatel a respondent dění na Šluknovsku naprosto odlišně.

Koukněte, bílá, a s cikánem, tak jakýpak rasismus!

Tento článek napsaný Janem Martínkem pro Lidové noviny se podobně jako Janouškův text (Romové nejdou ani na veřejné práce, napětí sílí, vládne strach, strana 27) věnuje atmosféře na Šluknovsku v průběhu nepokojů. Na rozdíl od výše zmíněného textu však využívá především přímé řeči zpovídaných osob (odtud pochází například věta použitá v nadpise) (Martinek, 2011).⁶²

V textu se vyskytují dvě hlavní kategorie: *Romové* a *ti ostatní*. Jelikož jde ale o velice krátký článek (291 slov), je zde jen málo prostoru tyto kategorie nějak více rozvinout. Například *Romové* jsou zde popsáni, jak si stěžují na demonstrace a radují se z příjezdu aktivisty⁶³ Kumara Vishwanathana, který jim „přinesl cigarety a chce prý na náměstí vyvěsit velký transparent Stop rasismu“. Podobně také v textu projevují radost z toho, že zahlédnou dívku, „která se vede za ruku s mladíkem snědé pleti“. Vyjadřují se o tom explicitně jako o jednání, které není rasistické, z čehož vyplývá jejich radost (viz věta použitá v titulku). *Romové* jsou tak charakterizováni především tím, že jim vadí rasismus (respektive, že je těší jednání, které rasistické není) a že jim vadí probíhající demonstrace a pochody.⁶⁴

Ti ostatní pak podobně jako v některých předchozích textech (například Veselý, 2011a) nejsou označeni jedním ustáleným pojmenováním. Autor je označuje jednoduše místem, kde s nimi mluvil (cestující autobusem), popřípadě jako vtipálky nebo jednoduše jako muže nebo ženy.

⁶² MARTINEK, Jan. Koukněte, bílá, a s cikánem, tak jakýpak rasismus!. *Lidové noviny* [online]. 2011, (211), 4 [cit. 2022-04-06]. ISSN 0862-5921. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/>

⁶³ Jakkoliv je aktivista taktéž kategorií, text jí nepoužívá dost často, aby mohla být jakkoliv analyzována

⁶⁴ Zároveň ale jedinci, které text označuje jako Romy, na žádném místě nezmiňují, že by se cítili přímo ohroženi, jakkoliv mluví o možnosti ozbrojeného odporu.

Tato označení lze pochopitelně aplikovat i na *Romy* (neexistuje žádný důvod, proč by Rom nemohl být například vtipálkem), v rámci textu se tak ovšem neděje.⁶⁵

Velice zajímavá je z tohoto hlediska také část textu věnovaná Lukáši Kohoutovi, který na Šluknovsku svolával demonstrace. Článek ho označuje jako provokatéra, ale zároveň jako místního občana. Kohout je tak zařazen do kategorie *ti ostatní*, jelikož je podobně jako u ostatních členů zdůrazněna jeho fyzická přítomnost v regionu (jakkoliv v trochu obecnější úrovni než „cestující autobusem“).

Celá tato kategorie je popsána především svým negativním vztahem k *Romům*. Ať už jde o diskusi v autobuse na toto téma nebo organizování demonstrací, vidí v nich příčinu problémů. Do větších detailů však text vzhledem ke své délce nezabíhá.

Celkově tento článek mluví o dvou kategoriích, *Romech*, kterým vadí pochody a rasistické chování, a *těch ostatních*, kteří vidí negativně naopak *Romy*. Vzhledem k tomu, že text je krátký a velkou část tvoří vyjádření zpovídáných, se zde však nevyskytuje dostatek dat pro hlubší analýzu.

Podivný pán, který dává vládě 30 dní, aby vyřešila napětí

Text Jana Veselého v MF Dnes je mixem rozhovoru a komentáře. Velkou část článku tvoří vyjádření Lukáše Kohouta (viz historické okénko), jsou ale zároveň kritizována a přímo odsuzována. Autor také explicitně prohlašuje, „že kdyby tento článek zabránil tomu, aby s Kohoutem šlo na akce, jež pořádá, byť jen o jedinou rodinu méně (...), gratuloval bych si“ (Veselý, 2011b).⁶⁶

Text lze díky tomu číst jako vytváření jedné specifické (a značně negativně vnímané) kategorie na konkrétním příkladu Lukáše Kohouta. Tu autor pojmenovává *podivný člověk*, což je označení, které používá i v nadpise. Vyznačuje se pak mnoha vlastnostmi (mimo jiné organizování demonstrací, které je zmiňováno na více místech), přičemž první, kterou text zmiňuje, je touha po pozornosti. Hned v jednom z prvních odstavců zmiňuje, že „jestli totiž opravdu (Kohout) o něco stojí, tak o zmíněné zviditelňování“.

⁶⁵ Podobně Kubík 2011

⁶⁶ VESELÝ, Jan. Je tu sociální bomba. Může její roznětku tipnout romská elita?. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2011, (204), 3 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

Druhou, velmi významnou vlastností je, že tento *podivný člověk* postrádá pochopení pro situaci, kterou se snaží ovlivnit. Autor o tom mluví velmi explicitně, prohlašuje to za jedno z důležitých poselství celého textu. „Tenhle článek je o člověku, jenž si evidentně, jak vyplývá z rozhovoru s ním, neuvědomuje, jak velký problém se na Šluknovsku řeší“, píše. Tuto vlastnost pak přikládá také kategorii *extremista*, přičemž je ale jasné, že Kohouta do ní neřadí. Zdůrazňuje, že existuje podobnost, nikoliv ale příslušnost, ke stejné skupině.

Dalšími aktivitami, které text Kohoutovi připisuje, jsou lhaní a podivný styl mluvy. Autor píše o tom, že je nemožné věřit jeho slovům, jak lhal v minulosti, a usuzuje z toho, že by je čtenář neměl brát jako nutně pravdivá. Jeho divnou mluvu pak ukazuje tak, že všichni ostatní citovaní mluví na rozdíl od něj spisovnou češtinou. Kohout naproti tomu používá slangové výrazy a analogie, na které text implicitně poukazuje jako na zvláštní.

Autor zde tak na příkladu Lukáše Kohouta tvoří kategorii *podivný člověk*, která se vyjadřuje touhou po pozornosti, nepochopením situace, lhaním a zvláštním projevem. V celém textu se pak projevuje hodnotící prvek, autor prohlašuje, že *podivní lidé* (jako je Lukáš Kohout) nejsou kvalifikováni situaci na Šluknovsku řešit a ani to není jejich cílem, jelikož jsou motivováni touhou po pozornosti.

Vzhledem k zaměření článku jsou ostatní kategorie zmiňovány jen okrajově, často jen jednou větou. Jsou zde například zmíněni *starousedlíci* (jimž *Romové* vadí), kteří na demonstraci chodí, jejich podkategorie *dav*, která s Kohoutem rezonuje a samozřejmě *Romové* (na jiném místě označovaní jako „sociálně slabí“). Z těch pak text vyčleňuje podkategorii *Romů-zlodějů*, jejichž krádeže považuje za příčinu problémů v regionu. Zároveň ale mluví o „nevinných Romech“, kteří jsou terčem útoků ze strany výše zmíněného davu.

Základní kategorií, kterou zde na příkladu Lukáše Kohouta autor vytváří, jsou *podivní lidé*. Ta je zde charakterizována tím, že zneužívá situace k získání pozornosti, jakkoliv jí nechápe. *Extremisté*, které zde text zmiňuje, situaci taktéž zneužívají, jejich motivy jsou ale jiné než u *podivných lidí*.⁶⁷ Dále jsou zde *starousedlíci*, kterým vadí *Romové* obecně a chodí na demonstraci, (ale s Kohoutem nutně nesouhlasí, to platí jen pro kategorii *dav*) a *Romové*

⁶⁷ Tento fakt ale text jen konstatuje, motivy extremistů přímo nepopisuje.

samotní. Části z nich, podkategorii *Romové-zloději*, text přikládá za nepokoje vinu, ovšem nevztahuje ji na všechny *Romy*. Celkově tak článek chápe nepokoje na Šluknovsku jako reálný (a velký) problém, který je však zneužíván *extremisty a podivnými lidmi*.

Černobílý hněv

Text Lenky Procházkové v Hospodářských novinách se zabývá především kritikou vlády Petra Nečase. Argumentuje, že to právě ona svými kroky vytvořila podhoubí pro dění na Šluknovsku, jakkoliv zde přikládá díl viny také většinovým občanům. Vinu zde tak nenese jen jedna, ale hned několik kategorií, jakkoliv se u každé projevuje jinak (Procházková, 2011).⁶⁸

Vládě je v tomto textu připsáno několik aktivit, přičemž všechny jsou vnímány negativně. Jedna z nich je přímo označena jako „demontáž sociálního státu“. Procházková píše, že „Vláda, která nebuduje zázemí pro důstojný život občanů (školky, školy, veřejnou dopravu, zdravotnictví, knihovny, kulturní projekty atd.) (...) se mění ve skupinu parazitů“. Z kontextu je přitom jasné, že v tomto příkladu nemluví o hypotetické situaci, nýbrž o dění v ČR v době vzniku textu.

Další vlastností, o které autorka mluví, je zbabělost a neochota řešit problémy. „Vláda nemá odvalu na Šluknovsko zajet, aby poznala, jak se tam lidem žije, a zamyslela se. Místo sebe posílá těžkooděnce.“ To dává text do přímé souvislosti s „demontáží sociálního státu“. Tu vidí jako přímý důsledek zbabělosti, která vládě zabránila vidět podstatu situace. Z logiky článku vyplývá, že kdyby tuto vlastnost neměla, neprováděla by demontáž sociálního státu. Poslední, méně diskutované vlastnosti *vlády* jsou zneužívání situace na Šluknovsku a rozkrádání veřejných prostředků. Autorka píše, že „stupňovaný hněv proti našim Romům se však naší vládě hodí“, jakkoliv může prohlašovat opak. Argumentuje také, že si (*vláda*) přeje, aby se občané raději hněvali na *Romy* než na ni.

Kromě vlády text rozebírá další dvě kategorie: *Romové*, a vágně používání *my*. Článek ve dvou místech, na začátku a na konci, přechází do první osoby, když autorka mluví o „nás“, popřípadě o české společnosti, do které sama sebe řadí.

⁶⁸ PROCHÁZKOVÁ, Lenka. Černobílý hněv. *Právo* [online]. 2011, (214), 6 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

Kategorii *my* přikládá autorka celou řadu charakteristik, přičemž na rozdíl od *vlády* nehodnotí všechny jedním způsobem. První z nich, zmíněná hned v úvodu textu, je pohoršení nad výroky, které provolávali demonstranti na Šluknovsku.⁶⁹ Autorka se ptá, „kdo by dnes věřil, že je možné křičet“ hesla, která tamní demonstranti provolávali (konkrétně zmiňuje pokřik „Cikáni do plynu!“).

Zároveň ale text přikládá této kategorii vinu za celou situaci, když píše, že „věří, že likvidace sociálního státu je správný směr, který oddělí zrno od plev“. *My* jsme tak vinní za to, že jsme vládě vytvořili podmínky pro její chování, které článek považuje za destruktivní.

Poslední vlastností, o které text mluví, je frustrace. Píše, že „Slušní většinoví občané, zklamaní ve svých snech o demokracii a rozvzteklí reklamními šoty (...), stávají se řvoucím davem a jdou trestat vytipované nepřátele“. Vzniká zde tak podkategorie *dav*, která v důsledku něčeho, co trápí všechny zástupce skupiny, jedná, však způsobem, jaký tato skupina odsuzuje.

O kategorii *Rom* se v textu nemluví skoro vůbec, a když už, tak převážně pasivním způsobem. Plní zde roli obětí systému a zástupných viníků, přičemž jim článek odmítá přiznat téměř jakoukoliv vlastní agendu.

Celkově se tak text věnuje především kategoriím *vláda* a *my*. Jejich vztah pak chápe především jako sdílený podíl na destrukci, kterou jedna strana (*my*) umožňuje a druhá ji provozuje (*vláda*). Zároveň tato destrukce ale dopadá na první zmíněné, přičemž z části z nich se v důsledku toho stává *dav*, který svou frustraci vybíjí (za tiché úlevy *vlády*) na relativně pasivních *Romech*.

Londýn a Šluknov

Článek Lukáše Rychtenského vydaný v časopise A2 se věnuje především srovnání nepokojů na Šluknovsku a protesty zahraničí dříve toho roku.⁷⁰ Často přitom odkazuje na slovinského filozofa Slavojе Žižka, jehož závěry se snaží aplikovat na české prostředí (Rychtenský 2011).⁷¹

⁶⁹ Demonstranti jsou součástí podkategorie *Dav*, viz níže

⁷⁰ Tyto protesty byly zmiňovány i v dalších textech, které však nesplnily kritéria pro výběr.

⁷¹ RYCHETSKÝ, Lukáš. Londýn a Šluknov. A2 [online]. 2011, (19), 3 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1803-6635. Dostupné z: <http://www.tydenikA2.cz>

Text vytváří (alespoň v částech věnovaných Šluknovsku) dvě kategorie, *nepřizpůsobiví* a *majorita* (ta je označována několika pojmy, které ale článek chápe jako synonyma). První zmínění jsou zde popsáni jen krátce, jde o kategorii vymezenou převážně jako oběť (ekonomické) krize a jako hromosvod *majority*. *Romové* jsou zde pak jen podkategorií, „identita ‘nepřizpůsobivých’ rozzrůstá a nezůstane jen u rasového klíče“, přičemž další zástupce této kategorie zmiňuje text důchodce. O podkategorii Rom pak text mluví tak, že jsou „trvale diskriminováni,“ a že „po dvaceti letech svobody už nevěří vůbec ničemu“. Jako oběť je zde však chápána celá kategorie nepřizpůsobivých. Nejen ze strany abstraktního a v textu příliš nerozebíraného systému, nýbrž i ze strany majority.

Té se text věnuje výrazně více. Je zde zmiňována pod několika názvy, z kontextu je však jasné, že jde o distinkci bez rozdílu. Tato skupina je taktéž obětí krize, což je řečeno v pasáži, kde autor mluví o podobnostech se zahraničními protestujícími. Zároveň zde ale zdůrazňuje rozdíl, píše že „zatímco ve Španělsku se lidé sdružují ve vzpouře a zahrnují katolíky, konzervativce i radikální levičáky, u nás se směřuje k vylučování“. Právě toto vylučování je pak základní kategoricky vázanou aktivitou, kterou text majoritě přisuzuje.

Článek popisuje dění na Šluknovsku skrze dvě kategorie. Ta první (*majorita*) je obětí krize, což jí vede k tomu, že hledá zástupného viníka. Ta druhá (*nepřizpůsobiví*) je také obětí krize, ale zároveň také hromosvodem *majority*.

Šluknovsko: Proč politici mlčí?

Komentář Jana Hrona v Hospodářských novinách mluví především o tom, jak na nepokoje na Šluknovsku reagovali politici, a zároveň je kritikou jejich reakce, respektive její absence. Nepokoje samotné však příliš nevysvětluje, používá zde jen evokativní popis demonstrací. Proč se dějí, to už článek nezmiňuje (Hron 2011).⁷²

Vzhledem k výše zmíněnému text téměř úplně postrádá kategorii *Roma*, popřípadě nějakou její alternativu. Mluví se zde maximálně o tom, jak *dav* „občas hází klacky do oken romských obydlí“, popřípadě o *politicích*, kteří se „nesnaží krotit protiromské vášně“. Romové zde tedy hrají roli oběti bez jakýchkoliv dalších charakteristik.

⁷² HRON, Jan. Šluknovsko: Proč politici mlčí. *Hospodářské noviny* [online]. 2011, (181), 10 [cit. 2022-04-10]. ISSN 0862-9587. Dostupné z: <http://www.hn.iHNed.cz/>

O něco více se článek věnuje těm, kteří na demonstrace chodí. Označuje je různými způsoby, přičemž některé z nich jsou myšleny ironicky, například „takzvaní slušní občané“. V rámci této analýzy budou ale pojmenováni jako *bílí*, což je označení, které používá také samotný článek.

Tato kategorie je definována agresí vůči *Romům* a extremistickým jednáním (text mluví o výzvách k „očistě českého národa“, heslech za hranicí legality a dalších aktivitách). Přesto však článek zmiňuje také kategorii *extremisty*, která je od *bílých* odlišena. Jak autor píše, „(*extremismus*) se začíná vylévat z břehů“ a přestává být aktivitou několika skupin. Lze tedy říct, že zatímco kategorie extremisty se vyznačuje dlouhodobým extremistickým jednáním, *bílí* toto jednání provozovat teprve začínají.

Kategorií, které se text věnuje nejvíce, je *politik*. Ten je, jak už název článku napovídá, definován mlčením nebo obecně absencí akce. Autor tak označuje několik různých reakcí, od nečinného přihlížení po prohlášení, která nejdou k jádru problému. Text přikládá politikům strach z kategorie *bílých* a tuto reakci chápe jako důsledek tohoto strachu, „jako by byli (*politici*) v pasti veřejného mínění.“

Jakkoliv jde jen o krátký článek (402 slov), je zároveň v poměru vůči své délce bohatý na kategorie. Jsou zde *Romové*, které text chápe především jako oběti *bílých* a *extremistů*. Tyto dvě skupiny se pak podílejí na extremistických činech, ovšem zatímco první z nich to dělá teprve krátce, ta druhá takto jednala dlouhodobě. Největší pozornost pak text věnuje kategorii *politika*. Ten se vyznačuje tím, že nejedná, jelikož se bojí reakce *bílých*.

Romové to jistí

Komentář Lukáše Beka v *Právu* se týká voleb do Senátu, do krajských zastupitelstev a částečně také toho, jak může ODS využít nepokoje na Šluknovsku. Těm se článek věnuje spíše okrajově a podmínku čtyři (minimálně 15% slov věnovaných tématu pro texty do tisíce slov) tak splňuje jen těsně (Bek 2011).⁷³

⁷³ BEK, Lukáš. Romové to jistí. *Právo* [online]. 2011, (220), 6 [cit. 2022-04-10]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

I vzhledem ke svému zaměření text dění na Šluknovsku zmiňuje jen okrajově, jako něco, co se může ODS „ještě šiknout“. O jejich účastnících, *bílých*⁷⁴ a *Romech* píše jen málo, přičemž jim oběma přikládá ty samé vlastnosti, chudobu a sociální vyloučení.

Podobně jako předchozí text (Hron 2011) se i tento věnuje v největší míře kategorii *politik*. Tou zde však nejsou myšleni všichni politici, nýbrž pouze členové ODS, kterou se článek zabývá.⁷⁵ Jsou zde popsání především vědomím, že ze svých celostátních kroků nemůžou v krajských volbách těžit. „ODS si jistě uvědomuje, že vládní reformy (...) jsou předvolebně nehratelné,“ píše Bek.

Dále napůl sarkasticky naznačuje, že *politici* se mohou z této situace dostat tím, že využijí dění na Šluknovsku, aby odvedli pozornost od své politiky. V textu se tak nachází tři kategorie, *bílí*, *Romové* a *politici*. První dvě kategorie jsou popsány chudobou a vzájemnými spory, přičemž *politici*, kteří se chystají na volby, toho mohou zneužít, aby zakryli své problémy.

Protiromské demonstrace vede podvodník

Text Ondřeje Čermáka, který vyšel v Blesku,⁷⁶ je koncipován podobně jako článek Jana Veselého⁷⁷ a na jednom místě jej dokonce cituje. V obou případech jde o portrét Lukáše Kohouta, jakkoliv jde tentokrát o portrét, který je mnohem méně kritický. Zároveň je zde oproti výše zmíněnému příkladu věnována výrazně větší část textu snahám vysvětlit dění na Šluknovsku (Čermák 2011).⁷⁸

Text je psán způsobem, díky kterému jsou použité kategorie vcelku snadno postřehnutelné, a to včetně jejich vlastností. Kategorie *Roma* je zde například zcela očividně spojena se zločinným chováním, mluví o kriminalitě, „kterou mají na svědomí převážně nově přistěhovaní nepracující Romové a pouliční gangy jejich dětí a mladistvých“. *Rom* je tedy pro text někdo, kdo se na Šluknovsko přistěhoval nedávno, nemá práci, jedná kriminálně a jeho děti jsou v gangu.

⁷⁴ Z kontextu je jasné, že jsou tím míněni obyvatelé Šluknovska, nikoliv všichni běloši.

⁷⁵ Text sice zmiňuje Karla Schwarzenberga, ovšem jen jako někoho odpojeného od celé kategorie.

⁷⁶ V databázi Anopress se tento text vyskytuje pod dvěma různými názvy, kromě toho použitého v nadpise je jinde pojmenován „Vede protiromské demonstrace!“

⁷⁷ Podivný pán, který dává vládě 30 dní, aby vyřešila napětí, viz strana 33

⁷⁸ ČERMÁK, Ondřej. Protiromské demonstrace vede podvodník. *Blesk* [online]. 2011, (220), 7 [cit. 2022-04-11]. ISSN 1210-5333. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/>

Proti kategorii *Rom* staví text kategorii *obyvatele*. Ta je zde postavená do pozice reagujícího, článek mluví o tom, že se „plným právem vzbudili z letité letargie“ a protestují proti (*romské*) kriminalitě, která je, slovy textu, trápí. Autor jejich důvody demonstrovat popisuje jako validní, čímž je odlišuje od kategorie *extremista*. Takto označený jedinec protestuje podle logiky článku z nenávisti, zatímco obyvatelé tak činí kvůli legitimním důvodům.

Velká část textu se pak, podobně jako ve článku Jana Veselého, věnuje kategorii *podvodníka* na příkladu Lukáše Kohouta. Ten je popsán jako organizátor „nic neřešících demonstrací“, který se chce zviditelnit a nemá problém ubírat peníze veřejnému rozpočtu. Jak článek píše, Kohoutovi velké výdaje za policejní zásahy „evidentně nevadí, peníze daňových poplatníků dokázal rozfofrovat i svým slavným podvodem coby létající Kavanův asistent“. Dalšími vlastnostmi, které mu text přiřkládá, jsou „opletačky se zákonem“ (navzdory tomu, že se staví do role bojovníka proti kriminalitě) a touha po politické funkci. Celkově je tak kategorie *podvodníka* vystavená negativně, stejně jako v textu Veselého jde o někoho, kdo je nedůvěryhodný.

Článek rozlišuje čtyři základní kategorie, *Romy*, *obyvatele*, *extremisty* a *podvodníka*. *Romové* jsou zde spojováni s kriminalitou a obecně chováním, které lze označit za antisociální. To vede *obyvatele* k demonstracím po boku *extremistů*, ovšem zatímco první mají podle textu dobrý důvod tak jednat, druzí nikoliv. *Podvodník* je pak pochybná, pokrytecká postava, která je nedůvěryhodná a celé situace zneužívá.

Jak pracoval

Tento krátký sloupek Alexandra Mitrofanova v deníku Právo se týká především vysoce postavených politiků (zejména Petra Nečase) a jejich reakce na dění na Šluknovsku. Je tak v mnoha ohledech podobný textům Romové to jistí a Šluknovsko: proč politici mlčí?⁷⁹ Do velké míry se však liší důrazem na úřední stránku věci, převážně konkrétní změny v sociální politice. Také není zdaleka tak kritický, jako výše zmíněné texty (Mitrofanov 2011).⁸⁰

⁷⁹ Viz strana 37

⁸⁰ MITROFANOV, Alexandr. Jak pracoval. *Právo* [online]. 2011, (221), 6 [cit. 2022-04-11]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

I vzhledem k zaměření textu zde autor účastníky protestů příliš nekategorizuje. Na závěr článku mluví o *protestující většině a Romech*, přičemž v případě druhých zmíněných jde o jedinou zmínku (včetně těch nepřímých) v celém textu. Jelikož pak ve stejném odstavci prohlašuje, že „obě skupiny si odnesly názor, že o skutečný rozhovor s nimi neměl (premiér) zájem“, je možné prohlásit, že článek dává *Romům* dvě vlastnosti, neprotestují a věří, že premiér nemá zájem s nimi mluvit.

Většině pak kromě výše zmíněného přesvědčení a protestů dává text ještě jednu vlastnost. Autor cituje starostu Varnsdorfu, který „mluvil o jisté starší paní, která mu na úřad přinesla účty, co vše musí platit, z čehož vyplynulo, že na měsíc jí zbývají dva tisíce korun. A že prý na demonstrace bude chodit, dokud se něco nezmění.“ Vzhledem ke kontextu, v jakém se tato citace objevuje, jí lze chápat jako součást budování kategorie *většiny*. Ta chodí na demonstrace, jelikož je nespokojená se svou finanční situací.

Kategorii *politika* dává autor vzhledem k zaměření textu největší prostor, podobně jako Bek jí však označuje pouze členy vládních stran. Asi nejvýznamnějším zástupcem této kategorie je pak Petr Nečas, na kterého text odkazuje i v samotném nadpise (jde o reakci na jeho výrok, že na Šluknovsko přijel pracovat, ne se ukazovat médiím). Na rozdíl od většiny dříve analyzovaných článků (Hoření, Procházková, Hron) jim zde však není přikládáno jednoznačné hodnocení. Text některé jejich reformy (v sociální oblasti) kritizuje, občas i za použití ironických poznámek. Zároveň ale mluví o tom, že „jsou naplánovány i pozitivní kroky.“ *Politici* jsou tak v textu rozporuplnou kategorií, jejíž kroky jsou někdy pozitivní, jindy negativní.

Celkově tak článek konstruuje tři kategorie. Ekonomicky frustrovaná *většina* protestuje proti *Romům* (ti neprotestují), přičemž obě skupiny věří, že je ta třetí, *politici*, ignoruje. Poslední kategorie se pak snaží řešit celou situaci skrze reformy v sociální oblasti, ovšem autor neočekává, že to bude mít vždy úspěch. Zároveň však konstatuje, že některé jejich kroky mohou mít úspěch.

Česko na prahu etnické války

Článek Petra Holce v respektu nabízí velice kritický pohled na dění na Šluknovsku. Text rozebírá jednotlivé aktéry nepokojů, přičemž ve srovnání s ostatními analyzovanými texty věnuje výrazně větší pozornost Tomáši Vandasovi z DSSS. Ten je zde, podobně jako všichni

ostatní aktéři, vyličen ve velmi negativním světle. Článek také ve velké míře pracuje se slovními spojeními, která mají čtenáře pobavit, což ho dále odlišuje od zbytku analyzovaných textů (Holec, 2011).⁸¹

Článek obsahuje čtyři kategorie, *Romy*, *nácky* (jde o označení použité v textu), *politiky* a *(bílé)*⁸² *lidi*. Poslední zmíněná kategorie je pak sice pojmenovaná způsobem, který by ve vakuu mohl zahrnovat úplně všechny, text ale dává jednoznačně najevo, že sem patří pouze neromští obyvatelé České republiky, kteří nejsou politicky aktivní.

Článek této skupině přisuzuje různé vlastnosti, nejvíce pak zmiňuje aktivitu chození na demonstrace, na kterých se chovají stejně jako zástupci kategorie extremistů. „Spolu s holohlavými sympatáky nejen řvali u romských ubytoven: ‘Čechy Čechům!’, ale taky házeli kameny a láhve na těžkooděnce,“ píše autor.

K tomuto chování je dle textu nevede jen disproporčně vysoká romská kriminalita (kterou článek chápe jako objektivní fakt), nýbrž i jejich vlastní chudoba. Dalším z důvodů protestu je také fakt, že „nikdo nenávidí chudáky tak jako právě chudáci“. I v dalších částech textu autor tento dojem posiluje, když mluví o tom, že jsou „zoufalí“. Tyto jejich vlastnosti jsou však popisovány způsobem, který je spíše shazující než empatický.

Kategorie *Roma* je pak, podobně jako v několika dalších textech (například Čermák, 2011, viz strana 39) vystavěna kolem kriminálního chování, v jednom místě text přímo říká, že *Romové* kradou. Dále pak explicitně zmiňuje jejich neschopnost hospodařit, což autor podporuje citací nejmenovaného zaměstnance neziskové organizace. Podobně také vykresluje *Romy* jako nevzdělané a nevzdělatelné, když říká, že „práci často nemají ani vysokoškoláci, natož mnohdy ngramotní či pologramotní Romové.“ Z této formulace je vidět, že „vysokoškoláky“ myslí autor pouze členy kategorie *lidé*, přičemž *Romové* snad dle jeho názoru vysokoškolský diplom ani získat nemohou.

Zajímavé také je, jak text mluví o sestěhovávání *Romů* do oblasti. Zatímco jiné texty to popisují skrze separátní kategorii *obchodníka s nemovitostmi*, popřípadě aktéry vynechávají úplně

⁸¹ HOLEC, Petr. Česko na prahu etnické války. *Reflex* [online]. 2011, (38), 18 [cit. 2022-04-12]. ISSN 0862-6634. Dostupné z: <http://www.reflex.cz>

⁸² Označení bílý v závorce slouží pro upřesnění významu, text samotný s ním téměř nepracuje.

(Romové se na Šluknovsko stěhují sami), tento článek praktikuje zvláštní hybrid těchto přístupů. Tuto činnost totiž přičítá „často romským mafiánům,“ čili podkategorii *Roma*.

Poslední kategorií, o které text mluví, jsou takzvaní *náckové*. Ti jsou zde popsáni převážně na příkladu Tomáše Vandase a jejich hlavním rysem je, že jsou směšní. Vandas je popsán jako uplakaný a jím pořádané demonstrace jako cirkus. Jediný důvod, proč je lidé berou vážně, je podle článku jejich nedůvěra ke komukoliv, koho spojují s kategorií *politik*.

Článek tak prezentuje obraz Šluknovska, kde se nesympaticky zoufalí *lidé* spravedlivě hněvají na nesympaticky kriminální *Romy*, kteří jsou zde chápáni do velké míry jako viníci problémů. *Lidé* ale nedůvěřují *politikům*, namísto toho poslouchají *nácky*, jakkoliv jsou zde popsáni velmi směšně. Vzhledem ke stylu humoru, který text používá, zde však není žádná kategorie, která by byla vyznačena vlastnostmi, jenž by šlo vnímat pozitivně.

Už se to tady nedá vydržet

Reportáž Františka Prachaře vydaná v nedělním Blesku zachycuje dění na Šluknovsku převážně skrze většinou pozitivně podané portréty místních obyvatel. Těm je věnována většina článku, naopak dlouhodobějšímu kontextu ani politickým aspektům situace se text příliš nevěnuje. Maximálně v jednom místě autor prohlásí, že „stát na Šluknovsku hanebně selhal“ (Prachař, 2011).⁸³

Autor pracuje se dvěma hlavními kategoriemi, *Rom* a *nerom*, v menší míře se pak vyskytuje i *aktivista*. Podobně jako v mnoha přechozích textech je i zde kategorie *Roma* jednoznačně pojmenována, zatímco *nerom* je zde popsán několika různými způsoby. Článek v jedné části mluví o „menšině řečené nepřizpůsobivá, anebo k většině, kterou Romové nazývají ‘bílou‘,“ nejde zde ale o pojmenování kategorií. Říká zde jen, jak se tyto skupiny nazývají navzájem, jde tedy spíše o přiřazování nějaké aktivity.

Kategorie *Roma* je budována na příkladu dvou domácností, s jejichž členy autor mluvil. V obou případech pak zmiňuje jako jednu ze základních vlastností nezaměstnanost. Píše, že jedna z respondentek „je na podpoře a sociálních dávkách a (její partner) práci nemůže sehnat už tři

⁸³ PRACHAŘ, František. UŽ SE TO TADY NEDÁ VYDRŽET. *Nedělní Blesk* [online]. 2011, (41), 28 [cit. 2022-04-13]. ISSN 1210-8774. Dostupné z: <http://www.blesk.cz>

roky“. Nezaměstnanost zde však není vyličená jako svobodná volba, text nemluví o tom, že si (*Romové*) nechtějí hledat práci, nýbrž, že ji najít nemohou. „Byl jsem už asi na patnácti místech a pořád nic“, cituje článek na jiném místě pokusy jiného z nich najít si zaměstnání.

Toto je v textu hlavním rysem kategorie *Rom*. Dále také text mluví o tom, že je celá situace znepokojuje, nechtějí mít problémy a mají strach. „Raději jsme pořád doma. Nechceme mít problémy“, cituje text jednoho z nich. Stejně tak autor zdůrazňuje, že členové této kategorie nejsou nečistotní, což je opak přesvědčení, které v článku projevuje kategorie *neromů*. „Bída, ale bez zápachu a nepořádku,“ popisuje autor v jedné pasáži jejich byt.

Zajímavě text pracuje s kriminalitou. Ta je zde chápána jako něco, co se skutečně děje (text cituje oběti krádeže), zároveň jde ale o něco, co je oddělené od zpovídaných *Romů*. Text jí, slovy jednoho ze zpovídaných, připisuje „těm, co nedávno přišli“. Tato skupina (z kontextu je jasné, že jde o *Romy*) přistěhovalců tak existuje na hranici mezi podkategorií *Romů* a samostatnou kategorií. Co je však definuje, je kriminalita, užívání drog a odpor vůči těm, které vnímají jako „bílé.“ V závěru reportáže autor popisuje, jak se pokusil k této skupině dostat, přičemž mu bylo řečeno, že „tady nemá žádný bílý co dělat“.

Neromové jsou, podobně jako *Romové*, popsáni v převážně sympatickém světle, tedy až na vztah k výše zmíněné skupině. Text mluví o tom, že sice chodí na demonstrace a mají vůči *Romům* předsudky (které autor jejich popisem převážně vyvrací), zároveň se je ale snaží vyličit jako starostlivé lidi a jejich obavy bere vážně. Pořád je jim oproti *Romům* věnováno výrazně méně pozornosti, nachází se zde proto méně dat pro analýzu než u předchozí skupiny. Je tak často definována především v kontrastu k ní, zatímco jedna žije na ubytovně, nechodí na demonstrace a práci nemá, druhá žije v rodinném domě, demonstruje a práci má. I tak ale platí, že obě tyto skupiny jsou vykresleny v převážně sympatickém světle.⁸⁴

Poslední zmíněnou skupinou jsou pak *aktivisté*. Chápání tohoto pojmu ale odpovídá spíše kategorii *extremista*, kterou používají jiné texty. Například Lukáš Kohout, kterému se věnovalo několik dříve analyzovaných článků, je zde označen jako *aktivista*. Projevují se pak tím, že „vyzývají pořádkumilovné občany, aby spravedlnost už konečně vzali do vlastních rukou“. Zároveň ale tento text nepředpokládá, že by byli kompetentní tuto situaci vyřešit, a nepřipisuje

⁸⁴ To lze srovnat například se článkem Petra Holce (Česko na prahu etnické války), který naopak všechny aktéry zobrazuje negativně.

tento předpoklad ani *neromům*. „Nic nevyřeší a nic dobrého z jeho slov nevzejde,“ cituje autor jednoho z nich.

Článek tak vytváří tři kategorie, *Rom*, *nerom* a *aktivista*. *Rom* je zde někdo, kdo trpí nezaměstnaností a chudobou, přičemž zároveň nese hněv *neromů* za nelegální aktivity (pod)skupiny nově *příchozích*, kteří jsou taktéž *Romové*. *Nerom* je pak někdo, kdo je na tom sociálně lépe než výše zmínění, ale má obavy z dění na Šluknovsku a viní všechny *Romy*. To ho vede k tomu, aby chodil na demonstrace pořádané *aktivisty*, jakkoliv si (dle textu správně) uvědomuje, že nejde o někoho, kdo by nabízel skutečné řešení.

Pravidelný Čtvrtečník

Komentář Martina Schulze který vyšel v Děčínském deníku, vznikl až v roce 2012 (na rozdíl od všech výše zmíněných textů) a dívá se tak na dění na Šluknovsku s odstupem. Sám autor ostatně hned v první větě mluví o „vzpomínce na nedávné události.“ Jako důvod napsání tohoto textu pak uvádí incident, při kterém muž z Tanvaldu v sebeobraně zabil jednoho *Roma* a druhého postřelil (Schulz, 2011).⁸⁵

Text je krátký (248 slov) a z hlediska kategorií jednoduchý. Je zde *většina*, *politici* a *nepřízpůsobiví*.⁸⁶ Jejich vztahy pak autor popisuje velmi explicitně, když říká, že „nebohatá většina je okrádána shora byrokratickými asociály pomocí tzv. ‘spořicíh reform’“, tak i zdola ‘chudými‘ nepřizpůsobivými“. I díky tomu jsou kategorie i jejich vztahy definovány hned od začátku.

Jejich samotný obsah je však definován až na *politiky* (označení jako byrokratičtí asociálové) vcelku vágně. Je tedy jasné, kdo je definován „okrádáním shora“, ovšem ze samotné věty už nejde poznat, koho myslí autor *většinou* a koho *nepřízpůsobivým*. Že tyto pojmy vnímá jako označení etnických kategorií, je tak jasné až z jeho popisu událostí v Tanvaldu. Tam mluví o v uvozovkách drobné *romské* přesile. Zároveň jí tím přidává další vlastnost, tito nepřizpůsobiví nejenže jednají kriminálně, ale navíc k tomu potřebují početní převahu. Zároveň text

⁸⁵ SCHULZ, Martin. PRAVIDELNÝ ČTVRTEČNÍK. *Děčínský deník* [online]. 2012, (4), 3 [cit. 2022-04-13]. ISSN 1214-8490. Dostupné z: <http://www.decinsky.denik.cz/>

⁸⁶ Mimo tyto tři mluví text o těch, kteří „prezentovali dění na Šluknovsku,“ ovšem tato kategorie je pouze naznačena v jedné větě a dále není nijak relevantní.

zpochybňuje, že se tato skupina vyznačuje chudobou (když dává tuto vlastnost do uvozovek), nenabízí ale vlastní vysvětlení.

O (*bílé*) většině se text příliš nezmiňuje nad rámec toho, že je okrádána dvěma zbylými kategorie. Reakci zástupce této většiny v Tanvaldu pak popisuje text jako víceméně ospravedlnitelnou, přičemž z logiky článku vyplývá, že podobně vnímá i nepokoje na Šluknovsku. Ty tak byly v textu pochopitelnou reakcí této kategorie proti jednom z těch, co je okrádali.

Vrcholové politici přes luxusní stoly nevidí na venkov

Začátkem března 2012, půl roku po nepokojích, vydala MF Dnes sérii rozhovorů na toto téma vedených Martinem Krepindlem. V tomto textu zpovídá Martina Louku, který byl v době nepokojů starostou Varnsdorfu. Článek tak osciluje mezi vzpomínáním, diskuzí nad politickými otázkami a úvahami o tom, zda se mohou podobné nepokoje opakovat (Krepindl, 2012a).⁸⁷

Podobně jako v rozhovoru s Monikou Šimůnkovou (Kubík, 2011) se i zde liší chápání kategorií mezi tazatelem a respondentem, jakkoliv zdaleka ne tak výrazně. Převážně se to týká kategorie *Romů*, ty spojuje tazatel s kriminální aktivitou mnohem víc, než druhá strana. Když autor mluví o silvestrovském útoku „dvou Romů na dvaasedesátiletou ženu, která později zemřela v nemocnici“, respondent toto prohlášení označí za „zavádějící“. Dále pak také mluví o tom, jak jsou případy kriminality spojené s kategorií *Rom* zveličované. Říká konkrétně, že „situace tu přitom vůbec není tak hrozná, jak by se z obrazovek či novinových titulků mohlo zdát“. Obě strany tak tuto kategorii spojují s kriminálním jednáním, každá ale v jiné míře. Naopak vlastností, na které se respondent s tazatelem víceméně shodnou, je nevzdělanost. Autor mluví o zanedbané školní docházce *Romů* a druhá strana mu nerozporuje. To samé platí o chudobě. Celkově lze však na textu vidět, že zatímco tazatel se budování kategorie *Roma* aktivně věnuje, respondent se podobnému kategorizování spíše brání.

O *neromech*, což je kategorie, která není nijak zvlášť pojmenována (text mluví většinou jednoduše o „lidech“) se článek vyjadřuje vcelku málo. Jde o ty, kteří jsou oběťmi *Romské*

⁸⁷ KREPINDL, Martin. "Vrcholové politici přes luxusní stoly nevidí na venkov." *Mladá fronta Dnes* [online]. 2012, (55), 3 [cit. 2022-04-14]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

kriminality (převážně v projevech tazatele, které však respondent nerozporuje) a v reakci na tuto kriminalitu demonstrují.⁸⁸ Jedinou další výraznější vlastností, kterou jim text přidává, je chudoba, respondent mluví o „chudých lidech z majority.“

Tyto dvě skupiny pak k sobě podle článku chovají vzájemně nepřátelské vztahy. Ty však nejsou nijak hlouběji zdůvodněny, článek mluví o etnické nesnášenlivosti. Nejde ale o něco, co by mělo nutně svůj počátek a historický kontext, nýbrž o obecný fakt. Respondent mluví o tom, že určitá forma podpory by mohla „prohlubovat etnickou nesnášenlivost“, nikde ale nemluví o jejím mírnění.

Poslední dvě kategorie, které v textu vystupují, jsou *lokální* a *vrcholoví politici*. Tyto dvě skupiny jsou popsány jako separované a ve vzájemné opozici. První skupina je přitom chápána převážně kriticky, jak ostatně ukazuje i název textu. *Vrcholoví politici* jsou ti, kteří nevidí do celé situace, ve jménu svých zájmů „politikaří“ a „odmítá přijmout“ potenciálně prospěšné dokumenty. *Lokální politici* (do kterých se zařazuje i sám respondent) naopak rozumí situaci a jsou připraveni jí řešit prostředky, které článek považuje za adekvátní (zminěno je zde posílení policie).

V tomto textu se tak vyskytují čtyři kategorie, *Romové*, *neromové*, *vrcholoví politici* a *lokální politici*. Konflikt na Šluknovsku v tomto pojetí vznikl proto, že mezi prvními dvěma kategoriemi je „skutečná rasová nesnášenlivost“. Zbylé dvě kategorie na to pak reagují, ovšem zatímco *vrcholoví politici* ji plně nechápu, ti *lokální* naopak vědí, co je potřeba udělat.

V České republice se dnes nosí anticikanismus, říká aktivista

Stejně jako předchozí text je i tento součástí série rozhovorů v MF Dnes vedených Martinem Krepindlem. Tentokrát zpovídá aktivistu Markuse Papeho, přičemž text je pojat v podobném duchu jako článek Jana Veselého (viz strana 29). I zde panuje mezi tazatelem a respondentem výrazná neshoda ohledně toho, jak vnímat celou situaci a její aktéry. (Krepindl, 2012b).⁸⁹

To se, podobně jako ve výše zmíněném textu, projevuje nejvíce na kategorii *Roma*. Tazatel zde mluví o aktivních aktérech, kteří jednají způsobem, který vyvolává u *neromů* odpor a reakci.

⁸⁸ Text tuto vlastnost přiřazuje ještě další, separátní kategorii radikála, se kterou však příliš nepracuje.

⁸⁹ KREPINDL, Martin. V České republice se dnes nosí anticikanismus, říká aktivista. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2012, (56), 3 [cit. 2022-04-15]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

Cituje starosty, kteří „říkají, že ten problém mají s nepřizpůsobivými dlouhodobě a dřív nebo později by lidé beztak vyšli do ulic“. Podobně jako v dalších pasážích textu se i zde tazatel odkazem na třetí stranu vyhýbá jednoznačnému přiřazení aktivity kategorii *Rom*. Na jiném místě pak prohlašuje, „že většině etnických Čechů nevádí zrovna barva kůže, mají špatné zkušenosti“. V kontextu článku je pak zřetelné, že tyto špatné zkušenosti vytváří *Romové*.

Respondent naopak definuje *Romy* spíše jako oběti dalších kategorií, *politiků*, *médií* i *neromů*. Mluví o anticikanismu (viz název článku) zároveň se však vyhýbá tomu, aby této kategorii přiřazoval jakékoliv další rysy. Maximálně lze tvrdit, že vytváří podkategorii *sociálně začleněného Roma*, tu ovšem používá jen proto, aby zdůraznil, že celá kategorie jako taková je definována právě anticikanismem.

Respondent pak dále vytváří inventář kategorií, které jsou spojené tím, že se na výše zmíněném anticikanismu podílí. Zahrnuje *média*, *neromy* a *extremisty*. *Média* „nafukují“ spory, které mají nějaký etnický charakter, *neromové* hází *Romy* do jednoho pytle a *extremisté* se (neúspěšně) snaží na krizi parazitovat.

Tazatel naopak s konceptem anticikanismu vůbec nepracuje, naopak líčí celý konflikt na Šluknovsku jako reakci *neromů* na *romské* jednání. Opět zde máme text, který poskytuje dvě naprosto odlišné sady kategorií skrze projevy dvou stran rozhovoru.

Bojím se toho, že hned jak se oteplí, vzroste počet krádeží

Tento text je dalším ze série rozhovorů Martina Krempindla vydaných v MF Dnes.⁹⁰ V tomto konkrétním zpovídá starostu Rumburka a senátora Jaroslava Sykáčka. Text osciluje mezi vzpomínáním na podzim 2011, kdy nepokoje probíhaly, a úvahami, jak zabránit, aby se podobný případ opakoval (Krempindl, 2011c).⁹¹

Z kategorického hlediska je text vcelku chudý, jelikož jeho velká část je zaměřena buďto na osobní vzpomínky respondenta, nebo úvahy ohledně budoucnosti. Tazatel samotný používá stejné kategorie i jejich vlastnosti, jako ve dříve analyzovaných rozhovorech (viz strany 45 a

⁹⁰ Některé z těchto rozhovorů nesplnily podmínky pro výběr a nejsou zde proto zmíněny. Tyto části by tak proto neměly být čteny jako kompletní analýza celé Krempindlovy série.

⁹¹ KREPINDL, Martin. "Bojím se toho, že hned, jak se oteplí, vzroste počet krádeží." *Mladá fronta Dnes* [online]. 2012, (59), 3 [cit. 2022-04-16]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

47), jsou zde tak *Romové*, kteří se projevují kriminálním chováním, a *neromové*, kteří jsou jeho oběťmi.

V projevu respondenta se pak nachází tři skupiny, *slušní*, *nepřizpůsobiví* a *politici*. Nepřizpůsobivé přitom respondent nedefinuje nutně etnicky, ve chvíli, kdy je na to explicitně tážán říká, že „část Romů v Rumburku patří mezi ty takzvaně nepřizpůsobivé“, ale jak dodává, „Máme tu čtyři pět vážených romských rodin, což může být až tři sta osob, kde není jediný problém. Chodí do práce, vydělávají, žijí slušně a posílají děti do škol“. Na jiném místě podobně argumentuje, „že se na trestné činnosti podílí i část majority,“ čímž jsou myšleni *neromové*. Jakkoliv respondent tedy nepředpokládá, že by byly obsahy těchto kategorií etnicky rovnoměrně rozložené, stále mluví spíše o slušných a *nepřizpůsobivých* než o *Romech* a *neromech*.

Výše zmíněná věta také ukazuje, jakými činnostmi se tyto dvě kategorie vyznačují. Zatímco *slušní* „chodí do práce, vydělávají, žijí slušně a posílají děti do škol,“ *nepřizpůsobiví* tyto aktivity neprovozují. Naopak jsou spojeni s kriminalitou a v náznacích také s opakem toho, co dělá druhá skupina, jsou tedy nezaměstnaní, nežijí slušně a jejich děti do škol nechodí. Nepokoje pak vidí jako reakci na kriminalitu *nepřizpůsobivých*, ze které byli dlouhodobě frustrováni.

Obě strany, tazatel i respondent, vidí nepokoje na Šluknovsku jako reakci jedné skupiny na zločiny skupiny druhé. Liší se však v tom, jak tyto skupiny vytváří, zatímco tazatel používá koncept *Romů* a *neromů* (jako ve svých předchozích textech), respondent používá kategorie, které nejsou natolik spojené s etnickými názvy. Mluví o *nepřizpůsobivých* a *slušných* lidech, přičemž do těchto kategorií pro něj může spadat jedinec bez ohledu na barvu své kůže.

Koukejte se přizpůsobit!

Analýza Tomáše Urbana vydaná v magazínu Víkend Dnes se týká především toho, jak k dění na Šluknovsku (a dalším událostem, ve kterých hráli roli Romové) přistupovala Česká média. S rozsahem více než tři tisíce slov jde o nejdelší analyzovaný text, přičemž valná většina je pak

věnována příkladům toho, kde média podle něj selhala. Článek je tak především jejich důkladnou a velkým množstvím příkladů podloženou kritikou (Urban, 2011).⁹²

Vzhledem ke své povaze se tak článek zabývá především jednou kategorií, a to jsou *média*. Jejich základním rysem pak je neetické vykreslování *Romů* jakožto násilníků, zobecňování jejich vlastností a reportování neexistujících (romských) zločinů. Autor detailně popisuje, jak *média* přetváří *Romy* „do podoby přízračných nelidí“, skrze citace velkého množství novinových titulků. *Média* také zveřejňují bez ověření „smyšlené případy“ připisované *Romům*, přičemž „týden po zveřejnění jsou ale *média* ochotná odvysílat vše úplně obráceně a svoji odpovědnost odmítají přiznat, úplně tu chybí nějaká reflexe či připuštění vlastní chyby“.

Dle autora motivuje *média* k tomuto přístupu především snaha reflektovat ekonomicky frustrovanou skupinu *neromů* (viz níže). V článku stojí, že „*média* fungují jako katalyzátor, který pomáhá zdvihát stavidla oné frustrace“. Nejednají tedy ve vakuu, ale mají vztah s jinou kategorií.

To jsou již výše zmínění *neromové*. Ti jsou v textu popsáni především skrze frustraci, kterou autor zmiňuje nejen v citované pasáži, ale také na několika dalších místech včetně perexu. Ta je příkládána chudobě, která je pro ně něco dosud málo známého. „Lidé se v řadě chudších regionů dostali do skutečných problémů,“ cituje autor znalce na podporu tohoto tvrzení. Tuto vlastnost pak dává do kontrastu s *Romy*, kteří jsou popsáni především jako ti, kteří cítí chudobu dlouhodobě.

V textu se tak nachází tři skupiny, *Romové*, kteří jsou definováni svou dlouhodobou chudobou, *neromové*, jejichž finanční situace se zhoršuje, a *média*. Ta reagují na *neromy*, kteří svou frustraci směřují směrem k *Romům*, přičemž ale zároveň slouží jako katalyzátor celé situace. Jde tak o portrét (nejen) nepokojů na Šluknovsku, který příkládá velkou roli právě *médiím*, čímž se výrazně odlišuje od všech dosud analyzovaných textů.

⁹² URBAN, Tomáš. Koukejte se přizpůsobit!. *Víkend Dnes* [online]. 2012, (29), 34 [cit. 2022-04-17]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

Útoky proti Romům to nekončí

Komentář Jiřího Leschtiny v Hospodářských novinách byl vydán až v roce 2013 a dívá se tak na nepokoje na Šluknovsku s odstupem. Ten mu umožňuje dát je do kontextu dalších protiromských pochodů a zároveň kritizovat elity za jejich dlouhodobou neaktivitu. Tím se liší od textu Jana Hrona (2011), který mluvil spíše o krátkodobé reakci (Leschtina, 2013).⁹³

Jako v naprosté většině analyzovaných textů, i zde se vyskytují kategorie *Rom* a *nerom*, přičemž druhá zmíněná nemá konzistentní označení. Článek používá různá pojmenování jako obyvatelé, sousedé, občané nebo obyčejní lidé, ovšem vzhledem k potřebám analýzy bude dále používáno označení *neromové*.

V textu se vyznačují především tím, že jim „přestává vadit pochodovat po boku extremistů“, což článek popisuje jako něco nového. Tuto vlastnost podle autora dříve *neromové* neměli. Jsou tedy definováni především svou nedávnou radikalizací a jejichmi projevy (pochodování spolu s *extremisty*, provolávání rasistických hesel...). Tato kategorie se tak vyznačuje tím, že nemá ráda Romy a podle toho jedná, jde ale o vlastnost, kterou dříve neměla.

Romům naopak nejsou přikládány téměř žádné aktivity. Text sice na začátku mluví o rvačce „mezi Romy a jejich sousedy“, ovšem jen ve významu obecného scénáře. Nelze tak říct, že by vyvolávání rvaček přikládal jedné či druhé kategorii. Co naopak *Romy* v textu definuje, jsou chudoba a ghetta, jakkoliv je i v těchto případech popisuje spíše pasivně, popřípadě jako ty, co reagují. Romové v článku nejsou ti, kteří dobrovolně odejdou do ghet, nýbrž ti, kteří se dostávají „do rukou spekulantů se sociálním bydlením“. Tato kategorie je pak definována pouze tím, že způsobuje nepříznivou situaci Romů (která je vede do „chudoby, zadlužení, hazardu a zločinu, z něhož není úniku“) dále zmiňována není.

Poslední dvě kategorie jsou *extremisté* a *elity*. Ti první jsou definováni (stejně jako *neromové*) pořádáním a účastí na pochodech. Co se týče chování na těchto akcích, ani tam text rozdíly nedělá, netvrdí tedy, že by se v jejich průběhu chovali extremisté jinak než *neromové*. Rozdílem mezi nimi je doba, po kterou tyto aktivity vykonávají, jak již bylo řečeno výše, *neromové* se podle textu radikalizovali teprve nedávno. Z toho vyplývá, že *extremisté* jsou radikálně protiromští dlouhodobě.

⁹³ LESCHTINA, Jiří. Útoky proti Romům to nekončí. *Hospodářské noviny* [online]. 2013, (127), 8 [cit. 2022-04-19]. ISSN 0862-9587. Dostupné z: <http://www.hn.iHNed.cz/>

Druhou vlastností, kterou jim autor dává, je „schopnost vycítit, kdy pro ně přichází vhodná chvíle“, tedy jakási forma strategického myšlení. Takto pojetí *extremisté* se tak dokáží stáhnout, vyčkávat, „vycítit, kdy pro ně přichází vhodná chvíle“ a udeřit. Všechny tyto údery, které článek popisuje, pak probíhaly proti *Romům*.

Poslední kategorií v textu jsou *elity*, jimiž jsou myšleni převážně politici⁹⁴, ale i „akademická obec“. Ti jsou popsáni většinou skrze neaktivitu, mlčení, popřípadě částečnou podporu *extremistů*. Text sice zmiňuje také příslušníky elit, kteří tyto aktivity neprovozují, ovšem z logiky článku je jasné, že je autor vnímá spíše jako výjimku.

Text tak vysvětluje události na Šluknovsku (a další podobné nepokoje) skrze radikalizaci *neromů*, kteří se spojili s dlouho vyčkávajícími *extremisty*. Společně pak vystupují proti *Romům*, kteří jsou v nepříznivé situaci (spojené se zločinností) v důsledku *spekulantů se sociálním bydlením*. *Elity* pak tomu všemu většinou buď jen přihlížejí nebo je v tomto jednání i přímo podporují, jakkoliv i mezi nimi existuje pár výjimek.

Shrnutí analýzy

Z šedesáti devíti textů vybraných v předvýběru jich bylo analyzováno celkem dvacet, ostatní nespĺnily všechny podmínky zmíněné na straně 20. Vybrané články pocházely z devíti různých periodik, přičemž nejvíce byla zastoupena MF Dnes,⁹⁵ ve které vyšlo 40 % analyzovaných textů. Martin Krempindl, nejčastěji se vyskytující autor, ostatně publikoval právě v tomto periodiku. Na druhém místě v četnosti textů jsou pak Hospodářské noviny, ze kterých pochází 15 % textů. Z hlediska pohlaví pak 20 % textů napsaly ženy a 80 % muži.

Naprostá většina analyzovaných článků (95 %) pak v nějaké podobě obsahovala kategorie *Roma a neroma*.⁹⁶ Jak již bylo řečeno na straně 25, tato dvojice tvoří standardizovaný relační pár, kdy jakékoliv pojmenování jednoho (ve většině případů *Roma*) automaticky naznačuje existenci druhého. Texty, které toto rozlišení využívají (což je naprostá většina), pak tuto dvojici chápou až na výjimky jako pár, ve kterém jeden jedná a druhý na to reaguje.

⁹⁴ Text sice na jednom místě zmiňuje Tomia Okamuru, ale řadí ho spíše do kategorie extremisty.

⁹⁵ To zahrnuje také text Tomáše Urbana (2011), který vyšel v Magazínu Víkend Dnes.

⁹⁶ Jedinou výjimkou je text Moniky Hořené (2011), který namísto toho mluví o starousedlících a přistěhovalcích.

V textech se díky tomu objevují dva hlavní narativy podle toho, která strana je vnímána jako aktivní. Pokud je to přisouzeno *Romům* (což platí pro 15 % článků), obvykle jsou definováni skrze kriminální chování, které text nijak zvlášť nevysvětluje, respektive nepopisuje ho jako formu reakce na nějakou jinou skupinu (například *obchodníci s nemovitostmi*). Nepokoje na Šluknovsku pak byly v tomto narativu způsobeny reakcí *neromů* na romskou kriminalitu. Tento narativ asi nejlépe vystihuje infobox pod textem⁹⁷ od Artura Janouška (2011), který říká, že „do Šluknovského výběžku se za poslední dva roky přistěhovalo několik set Romů. (...) Minulou neděli zbil 15 Romů skupinu 6 místních. (...) Odpovědí byly dvě demonstrace ‘bílých‘ v pátek večer“.

Druhý narativ, který je o něco častější (35 % článků), popisuje *Romy* skrze reakci na vnější chování *neromů*, popřípadě nějaké další, specificky vymezené skupiny. Články, které ho obsahují, sice mohou kategorii *Rom* přiznávat kriminální chování, zároveň ho ale dávají do kontextu, tj. jde o následek aktivit přisouzených jiné kategorii. V tomto narativu bývají *Romové* většinou definováni útlakem, přičemž nepokoje jsou jen jedním z jeho projevů.

Článků, které se jednoznačně drží jednoho z těchto dvou narativů, je 50 %. Zbytek je buďto kombinuje (převážně se to týká rozhovorů, kde je jedno pojetí podáváno respondentem a druhé tazatelem), popřípadě ho zcela opouští. Například komentář Lukáše Beka (2011) sice zmiňuje konflikt mezi *Romy* a *neromy*, ovšem dělá tak mimo narativ akce a reakce.

Další kategorie, které se v souboru ve velké míře objevovaly, jsou *politici* a *extremisté* (tyto kategorie obsahovaly 40 %, respektive 45 % textů). Obě tyto kategorie jsou pak vykreslovány především v negativním světle, jakkoliv v pojetí *extremistů* panuje mezi autory/autorkami výrazně větší shoda. Všechny texty, kde se tato kategorie vyskytuje (bez ohledu na pojetí vztahu mezi *Romy* a *neromy*) ji vnímají skrze agresivitu vůči *Romům* a účast na demonstracích (ne však nutně jejich pořádání). Z hlediska této kategorie je také zajímavé, že zatímco většina článků ji označuje názvy jako *extremista*⁹⁸, popřípadě *nácek*, Prachař (2011) používá ve svém textu pro tuto kategorii označení *aktivista*. Obvykle přitom bývají takto označováni spíše ti, kteří stojí na straně Romů.⁹⁹

⁹⁷ Samotný text, ze kterého citace pochází, však mimo infobox pracuje spíše s narativem o aktivních *neromech*.

⁹⁸ Tento název byl nejčastější, byl proto využit pro pojmenování celé kategorie v rámci tohoto shrnutí.

⁹⁹ Aktivisté v tomto pojetí však nejsou zastoupeni dostatečně, aby zde byli zmiňováni

Co se týče vlastností kategorie *politik*, autoři již takto konsistentní nejsou. Zatímco *extremistu* vykreslují všechny analyzované články víceméně stejně, u *politika* je v různých místech definován různými aktivitami. Jednou z těch, která zaznívá velmi často, je absence akce, například Jan Hron (2011), se ptá „proč politici mlčí?“ V tomto pojetí je *politik* definován především tím, že na dění na Šluknovsku nereaguje. Druhou často zmiňovanou činností je pak destrukce, o které mluví například Lenka Procházková (2011), když říká, že vláda „nebuduje zázemí pro důstojný život občanů (...), ale naopak to postupně ruší či rozprodává“. Takováto destrukce pak vytváří podhoubí, ze kterého mohou události, jako byly nepokoje na Šluknovsku, snáze vzejít. Jakkoliv ale většina autorů popisuje *politiky* buďto skrze neakci nebo destrukci, nejde o něco v rámci souboru univerzálního. Například Mifrofanov (2011) prohlašuje že ze strany *politiků* jsou „naplánovány i pozitivní kroky“. Jakkoliv je tedy kategorie *politik* vnímána především negativně, není to natolik jednoznačné jako u *extremistů*.

Stojí za povšimnutí, že 30 % textů tvoří rozhovory. Ty vyšly až na jednu výjimku (Hoření, 2011) v MF dnes a tvoří tak více než 60 % analyzovaných článků z tohoto periodika.¹⁰⁰ Z hlediska toho, jak tyto rozhovory pojímají vztah *Romů s neromy* je pak zajímavé, že mezi tazatelem s výjimkou jednoho případu panuje vždy rozpor. Zatímco tazatel viděl *Romy* jako aktivní aktéry v naprosté většině případů, tento postoj nezaujal žádný z respondentů. Ti většinou líčili situaci mimo dva výše zmíněné narativy, v menší míře pak chápali *Romy* spíše jako ty, kteří na situaci jen reagují.

Nejčastějšími kategoriemi, které se v souboru textů vyskytují, jsou tak *Romové a neromové*. Při vytváření výše zmíněných kategorií existují mezi analyzovanými články dva hlavní narativy, aktivního Roma a aktivního neroma. Alespoň jeden z nich pak obsahuje 75 % analyzovaných článků (25 % pak obsahuje oba, ať už skrze rozdílný pohled respondenta a tazatele, nebo skrze infobox). Vina za celé nepokoje pak bývá přikládána aktivní straně. Dalšími kategoriemi, které se v textech často objevovaly, jsou *extremisté a politici*. Zatímco první zmínění bývají chápáni v zásadě stejně (velmi negativně) napříč autory, v chápání druhých existují rozdíly. *Politici* jsou většinou popsáni buďto jako neaktivní ohledně nepokojů nebo jako ti, kteří svými destruktivními kroky vytvářejí pro tyto události podmínky. Jakkoliv se tak jednotlivé analyzované texty liší, tyto kategorie a způsob, jak s nimi zacházejí, mají ve většině případů společné.

¹⁰⁰ Článek Jana Veselého (2011b) zde nebyl započítán, jelikož jde o mix rozhovoru a komentáře.

Závěr

Většina této práce vznikala mezi únorem a dubnem 2022. V této době jsem napsal většinu kapitol včetně samotné analýzy, která představuje nejdelší segment celého textu. Než jsem k ní přistoupil, bylo ovšem potřeba vybrat a nastudovat metodiku, seznámit se s historickým kontextem a vytvořit kritéria pro samotný výběr textů.

To poslední se navzdory očekáváním ukázalo jako nejnáročnější část přípravné fáze. Měl jsem totiž snahu vytvořit podmínky natolik exaktní, aby nemohly vyvstat žádné pochyby, zda daný text do souboru patří, či nikoliv. Mým záměrem bylo vytvořit systém, který by byl naprosto nezávislý na subjektivním pohledu výzkumníka a zároveň reflektoval realitu textů získaných v průběhu předvýběru.

To nejlépe odráží již několikrát zmíněná podmínka číslo čtyři, která stanovuje přesná procenta slov, které musí text věnovat nepokojům na Šluknovsku. V průběhu samotné analýzy jsem však zjistil, že existují případy, kdy toto rozhodnutí může záviset na subjektivním názoru výzkumníka. Jakkoliv jsem přesvědčen, že jsem tato rozhodnutí činil v průběhu analýzy konsistentně, musím připustit alespoň možnost, že jiný výzkumník by se mohl na stejném místě rozhodnout jinak. V případě, že se budu v budoucnu podílet na práci, která taktéž zahrnuje proces výběru, bych tento proces navrhl tak, aby zohlednil, že bude do určité míry vždy částečně subjektivní. Toto omezení možnosti exaktně replikovat závěrečný soubor textů tak vidím jako jednu z hlavních limitací mé práce.

Druhá limitace závěrů, ke kterým jsem dospěl, je vlastní samotné metodě. Členská kategorizační analýza nedokáže (a ani si neklade za cíl) vytvořit závěry zobecnitelné za hranici textů obsažených v souboru. Nelze proto tvrdit, že má zjištění platí i pro jiné než výše analyzované texty.

Mimo tyto limity jsem však přesvědčen, že má práce dosáhla cílů formulovaných v úvodu. Mým hlavním cílem bylo zjistit, jaké kategorie používali autoři publicistických textů, když psali o nepokojích na Šluknovsku. Všechny tyto kategorie jsou zmíněny v části věnované analýze textů, přičemž ty hlavní pak popisují v rámci jejího shrnutí. Čtyři nejčastější kategorie, které jsem našel, jsou *Rom*, *nerom*, *extremista* a *politik*.

Mým vedlejším cílem pak bylo zjistit, zda při užívání těchto kategorií panují nějaké tendence. I zde považuji své výsledky za převážně úspěšné, neboť jsem objevil dva hlavní narativy, které byly přítomné ve velké většině analyzovaných textů. Ty se týkají kategorií Rom a nerom a toho, komu z nich je přisuzována aktivita, která vedla k nepokojům.

Bohužel se mi však ve větší míře nepodařilo odhalit vazbu mezi těmito narativy a jednotlivými médii. Vzhledem k tomu, že většina z nich byla zastoupena jen minimálně, totiž nebylo žádné hledání takovýchto vzorců možné. Jedinou výjimku tak představuje MF Dnes, odkud pocházelo 40 % textů. Žádný z nich totiž neobsahoval narativ aktivního neroma a obzvláště v případě rozhovorů tazatelé přikládali vinu za nepokoje do velké míry Romům. Podobný závěr však nelze kvůli nedostatku příkladů udělat už žádného dalšího média.

Část z těchto zjištění by šla jistě odhadnout i na základě intuitivní úvahy. Přítomnost určitých kategorií, především *Roma* a *neroma* se dala očekávat a překvapivé by bylo spíše, kdyby nebyly zastoupeny v takovém počtu. Stejně tak není nijak kontroverzní zjištění, že texty publikované v rámci jedné redakce (v tomto případě MF Dnes) mají některé společné znaky.

Jediným zjištěním, které mě překvapilo, zůstává téměř všudypřítomná snaha najít viníka nepokojů, ať už by šlo o kteroukoliv kategorii. Jakkoliv je totiž přinášení odpovědí a vysvětlení součástí publicistiky v užším slova smyslu, snaha najít viníka přicházela až překvapivě často. Možná za to mohl šok, který nepokoje u většinové veřejnosti vyvolaly a který zaznívá například v Černobílém hněvu od Lenky procházkové (2011, viz strana 35). Otázky, jak se mohlo něco takového v relativně klidném Česku stát a kdo za to může, jsou totiž přirozenou reakcí na takový šok. Dává proto smysl, že čtenáři i publicisté pro klid svých duší potřebovali nějaký narativ, který dá celé věci smysl. Tato práce pak dva z těchto narativů odkrývá.

S ohledem na výše zmíněné lze tedy říct, že jakkoliv považuji svou práci v rámci výše zmíněných limitů za úspěšnou, pořád se týká jen několika málo textů věnovaných jedné události. Existuje zde velký prostor pro rozšíření záběru, pokud by se další výzkum zaměřil na jiné protiromské pochody, mimo Šluknovsko. Vzhledem k tomu, že tyto pochody často probíhaly v časovém období, které pokrývá i tato práce (1.1. 2011 – 31.12.2013), zde rozhodně vidím potenciál pro rozšíření oblasti výzkumu.

Zdroje

Seznam literatury

JANEBOVÁ, Radka a Hana VALOVÁ. Mohou za nepokoje na Šluknovsku v roce 2011 Romové? Rekonstrukce událostí z pohledu sociálních pracovníků a dalších účastníků. *Sociální práce*. Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2016, 16(3), 57-75. ISSN 1805-885X.

STOKOE, Elizabeth. Moving forward with membership categorization analysis: Methods for systematic analysis. *Discourse Studies* [online]. 2012, 14(3), 277-303 [cit. 2021-11-12]. ISSN 1461-4456. Dostupné z: doi:10.1177/1461445612441534

NEKVAPIL, Jiří. Sociální kategorizace v interkulturním kontaktu: základní výklad, cvičení a diskuse dvou scén z podnikové komunikace. *Češtinář*. 2000/01, 11(3), 72-84

Havlík, M. (2005): Kategorizační práce v kázáních. In: S. Čmejrková, I. Svobodová (ed.): *Oratio et Ratio*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, s. 99–113.

ŠMÍDOVÁ MATOUŠOVÁ, Olga. *"Rudé právo psalo, že nás bylo málo--": restituce identity a identita restituce v diskursu Rudého práva v roce nula*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-065-0.

SACKS, Harvey, JEFFERSON, Gail, ed. *Lectures on Conversation, Volume I, II*. USA: Blackwell publishing, 1995. ISBN 978-1-557-86705-6.

FRANCIS, David; HESTER, Stephen. *An invitation to ethnomethodology: Language, society and interaction*. Sage, 2004.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.

Články v elektronické podobě

MF DNES, Martin Trdla. Šli vraždit. Soud potvrdil mačetovým útočníkům pět až 17,5 roku vězení. *Liberec.iDNES.cz* [online]. 2015 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z:

http://liberec.idnes.cz/soud-potvrdil-macetovym-utocnikum-tresty-za-pokus-o-vrazdu-pri-liberec-zpravy.aspx?c=A150126_113506_liberec-zpravy_tm

Policie: Útok Romů v Rumburku měl rasový podtext. Aktuálně.cz - zpravodajství [online]. 2011 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z:

<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/ustecky/clanek.phtml?id=711529>

Do Šluknovského výběžku dorazilo 60 těžkooděnců z Prahy. CT24.cz [online]. 2011 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/133849-do-sluknovskeho-vybezku-dorazilo-60-tezkoodencu-z-prahy/>

Protiromské bouře začaly cestou na pracovní úřad. Aktuálně.cz - zpravodajství [online]. 2011 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z:

<http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=713344>

MF DNES, Andrea Angermannová. Protest v Rumburku svolal mladík, který organizoval pochod neonacistů. IDnes.cz - zpravodajství [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/protest-v-rumburku-svolal-mladik-ktery-organizoval-pochod-neonacistu-1m2-/domaci.aspx?c=A110824_163444_usti-zpravy_oks

V Rumburku už je klid, němečtí radikálové nepřijeli. CT24.cz [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1245957-v-rumburku-uz-je-klid-nemecti-radikalove-neprijeli>

Kohout v minulosti vstoupil do veřejného podvědomí, když si jako teenager objednával letenky jménem bývalého Poslance Jana Kavana (ČSSD).

Ve Varnsdorfu došlo už i na střety s policií. CT24 [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1244752-ve-varnsdorfu-doslo-uz-i-na-strety-s-policii>

Demonstrace ve Šluknově nezaujala, místní Kohouta vypískali. CT24 [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1244752-ve-varnsdorfu-doslo-uz-i-na-strety-s-policii>

Podvodník Kohout chtěl obnovu řízení a neuspěl, hrozí

Štrasburkem. CT24 [online]. 2011 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1237898-demonstrace-ve-sluknove-nezaujala-mistni-kohouta-vypiskali>

HORÁČEK, Aleš. Kohout chtěl, aby soud zakázal protest jeho "konkurentů" ve Varnsdorfu. IDnes.cz - zpravodajství [online]. 2012 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z:

http://zpravy.idnes.cz/kohout-chtel-aby-soud-zakazal-protest-jeho-konkurentu-ve-varnsdorfu-1jq-/domaci.aspx?c=A120112_094043_usti-zpravy_alh

Varnsdorfem létaly kameny, dav rozešlo vodní dílo [online]. 2011 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/ustecky/varnsdorfem-letaly-kameny-dav-rozešlo-vodni-delo/r~i:article:713709/>

MF DNES, Bohumil Zeman. Ohlášená demonstrace "dělníků" zneklidnila Rotavu, Romové radí odjet. IDnes.cz - zpravodajství [online]. 2011 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/ohlasena-demonstrace-delniku-zneklidnila-rotavu-romove-radi-odjet-1dx-/vary-zpravy.aspx?c=A111008_1664422_hradec-zpravy_klu

KŮS, Ondřej, Mf DNES a Václav JANOŮŠ. Ve Vimperku se i přes odpor radnice sešli příznivci Dělnické strany. IDnes.cz - zpravodajství [online]. 2011 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ve-vimperku-se-i-pres-odpor-radnice-sesli-priznivci-delnicke-strany-11z-/domaci.aspx?c=A111126_102129_budejovice-zpravy_oks

PETR NEČAS, předseda vlády. Pravidla musí platit pro všechny. Lidové noviny [online]. 2011, (217), 14 [cit. 2022-03-15]. ISSN 0862-5921. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/>

Chlapec z Břeclavi si útok Romů vymyslel, spadl z výšky. Lidovky.cz [online]. 2012 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/chlapec-z-breclavi-si-utok-romu-vymyslel.A120523_174315_ln_domov_sm

Protiromský pochod skončil. V ulicích byly stovky lidí. A to i Duchcováků Zdroj: <https://www.denik.cz/ustecky-kraj/v-ulicich-duhcova-budou-jak-romove-tak-i-dsss-20130824.html>. Deník.cz [online]. 2012 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ustecky-kraj/v-ulicich-duhcova-budou-jak-romove-tak-i-dsss-20130824.html>

Další zdroje

JIŘÍ KUBÍK, Zástupce. Ano, přiznávám, nechci být jako Kocáb. Mladá fronta Dnes [online]. 2011, (201), 12 [cit. 2022-03-29]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

PROCHÁZKOVÁ, Lenka. Černobílý hněv. Právo [online]. 2011, (214), 6 [cit. 2022-04-01]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

JANOŮŠEK, Artur. Romové nejdou ani na veřejné práce. Napětí sílí, vládne strach. Mladá fronta Dnes [online]. 2011, (202), 1 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

HOŘENÍ, Monika. Napětí se lehce přenáší do rasové nesnášenlivosti. Haló noviny [online]. 2011, (203), 3 [cit. 2022-04-05]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>

VESELÝ, Jan. Je tu sociální bomba. Může její roznětku típnout romská elita?. Mladá fronta Dnes [online]. 2011, (204), 3 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

MARTINEK, Jan. Koukněte, bílá, a s cikánem, tak jakýpak rasismus!. Lidové noviny [online]. 2011, (211), 4 [cit. 2022-04-06]. ISSN 0862-5921. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/>

VESELÝ, Jan. Podivný pán, který dává vládě 30 dní na to, aby vyřešila napětí. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2011, (211), 3 [cit. 2022-04-26]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

PROCHÁZKOVÁ, Lenka. Černobílý hněv. Právo [online]. 2011, (214), 6 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

RYCHETSKÝ, Lukáš. Londýn a Šluknov. A2 [online]. 2011, (19), 3 [cit. 2022-04-09]. ISSN 1803-6635. Dostupné z: <http://www.tydenikA2.cz>

HRON, Jan. Šluknovsko: Proč politici mlčí. Hospodářské noviny [online]. 2011, (181), 10 [cit. 2022-04-10]. ISSN 0862-9587. Dostupné z: <http://www.hn.iHNed.cz/>

BEK, Lukáš. Romové to jistí. Právo [online]. 2011, (220), 6 [cit. 2022-04-10]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

ČERMÁK, Ondřej. Protiromské demonstrace vede podvodník. Blesk [online]. 2011, (220), 7 [cit. 2022-04-11]. ISSN 1210-5333. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/>

MITROFANOV, Alexandr. Jak pracoval. Právo [online]. 2011, (221), 6 [cit. 2022-04-11]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <http://pravo.novinky.cz/>

HOLEC, Petr. Česko na prahu etnické války. Reflex [online]. 2011, (38), 18 [cit. 2022-04-12]. ISSN 0862-6634. Dostupné z: <http://www.reflex.cz>

PRACHAŘ, František. UŽ SE TO TADY NEDÁ VYDRŽET. Nedělní Blesk [online]. 2011, (41), 28 [cit. 2022-04-13]. ISSN 1210-8774. Dostupné z: <http://www.blesk.cz>

SCHULZ, Martin. PRAVIDELNÝ ČTVRTEČNÍK. Děčínský deník [online]. 2012, (4), 3 [cit. 2022-04-13]. ISSN 1214-8490. Dostupné z: <http://www.decinsky.denik.cz/>

KREPINDL, Martin. "Vrcholoví politici přes luxusní stoly nevidí na venkov." Mladá fronta Dnes [online]. 2012, (55), 3 [cit. 2022-04-14]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

KREPINDL, Martin. V České republice se dnes nosí anticikánismus, říká aktivista. Mladá fronta Dnes [online]. 2012, (56), 3 [cit. 2022-04-15]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

KREPINDL, Martin. "Bojím se toho, že hned, jak se oteplí, vzroste počet krádeží." Mladá fronta Dnes [online]. 2012, (59), 3 [cit. 2022-04-16]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

URBAN, Tomáš. Koukejte se přizpůsobit!. Víkend Dnes [online]. 2012, (29), 34 [cit. 2022-04-17]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/mfdnes.asp>

LESCHTINA, Jiří. Útoky proti Romům to nekončí. Hospodářské noviny [online]. 2013, (127), 8 [cit. 2022-04-19]. ISSN 0862-9587. Dostupné z: <http://www.hn.iHNed.cz/>